

MODEL DE PRACTICUM INTEGRADOR¹

ÍNDEX

I MODEL DE PRÀCTICUM INTEGRADOR

1. Presentació
2. Competències professionals dels estudiants en pràctiques

II CONCRECIÓ DEL MODEL MPI

3. Perspectives dels diferents agents
 - 3.1 La perspectiva del professor
 - 3.2 La perspectiva del tutor del centre
 - 3.3 La perspectiva de l'estudiant
 - 3.4 La perspectiva de la Facultat
 - 3.5 La perspectiva del centre de pràctiques
4. Materials de suport pel Model del Pràcticum Integrador (MPI)
 - 4.1 Els protocols d'acollida, seguiment i avaluació
 - 4.1.1 Protocol d'acollida de la facultat
 - 4.1.2 Protocol d'acollida dels centres
 - 4.1.3 Protocol de seguiment
 - 4.1.4 Protocol d'avaluació continuada i participativa
 - 4.2 Jornades de portes obertes i seminaris
 - 4.3 Els dossiers i/o guions de pràctiques
 - 4.4 Els tallers

III APLICACIÓ I VALIDACIÓ DEL MODEL MPI

5. Aplicació
6. Avaluació del model del pràcticum integrador
 - 6.1 El disseny de l'avaluació

¹ Aquest document ha estat realitzat per un conjunt de professors i professores (Carme Armengol, Montserrat Canals, Joaquín Gairín, Mercè Jariot, Margarida Massot (coord.), Josefina Sala i Montserrat Rodríguez) de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona, en el marc d'un projecte subvencionat (Bones pràctiques de qualificació professional en centres educatius d'excel·lència: un nou model de pràcticum integrador –MPI– per a la millora de les competències professionals i la inserció laboral. Convocatòria DURSI, 2002) pel Departament d'Universitats, Investigació i Societat de la Informació.

- 6.2 Principals resultats
- 6.3 Conclusions
- 6.4 Propostes de millora
- 6.5 Prospectiva de futur

ANNEXOS

1. Validació de competències a l'àmbit Cultura i Lleure
2. Protocols d'acollida de centres: CFA Concòrdia-Sabadell; centre Penitenciari Brians; Bayt Al-Thakafa (Centre de cultura del món àrab)
3. Exemple de guia didàctica per als tallers de suport
4. Principals objectius i activitats en funció del curs i la titulació dels estudiants

I. MODEL DE PRACTICUM INTEGRADOR

1. PRESENTACIÓ DEL MODEL MPI

Les assignatures de pràctiques associades a les diferents titulacions de les ciències de l'educació tenen com a objectiu crear un espai de formació en el que els futurs professionals posin en pràctica els coneixements i les destreses adquirides en les altres assignatures i desenvolupin competències professionals que, per a la seva naturalesa, difícilment poden adquirir-se si no és en els espais on es realitza la pràctica professional. No obstant, l'estructura tradicional de les assignatures de pràctiques comporta dues importants limitacions en la formació dels nostres estudiants:

- 1) La concepció unidisciplinària de les pràctiques que dificulta el desenvolupament d'habilitats per al treball interdisciplinari.
- 2) La fragmentació dels rols formatius en el marc de l'assignatura de pràctiques causada pel desplaçament de l'espai formatiu fora de la facultat i la introducció de la figura del tutor de pràctiques del centre.

En aquest text es presenta un Model de Pràcticum Integrador (a partir d'ara model MPI) que constitueix el punt d'inici d'una reflexió que ens portarà a debatre sobre el pràcticum i, com a conseqüència, a considerar la necessitat de generar una nova metodologia de qualitat per a la formació pràctica dels estudiants.

El model MPI parteix d'una concepció integradora que, en permanent connexió amb el món laboral (en aquest cas, els centres on els estudiants desenvolupen les seves pràctiques professionalitzadores), permeti reconsiderar el plantejament generalista dels pràcticums i que, per tant, es puguin vincular les particularitats de cada àmbit professional. Es tracta que el tutor posi a l'estudiant en una situació real i el faci treballar en funció d'un projecte concret assumint el rol del professional que li correspongui segons el pràcticum que estigui desenvolupant. És important que en la realització del projecte estiguin involucrats altres estudiants de pràcticum d'altres camps afins (pedagogia, educació social, psicopedagogia), tot desenvolupant un treball en equip interdisciplinari.

L'**objectiu general** del Model de Pràcticum Integrador consisteix en millorar la formació teoricopràctica dels estudiants de les titulacions d'educació social, pedagogia i psicopedagogia² a través d'un model que permeti superar la fragmentació epistemològica i professional actual i que s'acosti cap a un patró més interprofessional que permeti integrar les diferents funcions, tasques i competències dels estudiants en pràctiques i futurs professionals.

Amb el disseny d'aquest model es pretén:

1. Millorar la integració entre la teoria i la pràctica professional. Per això caldrà:

- a) Experimentar el nou model de pràcticum als centres on els estudiants d'aquestes titulacions realitzen les pràctiques;
- b) Preparar un procés d'acollida juntament amb els centres per tal de garantir el procés d'aprenentatge dels estudiants, tot vinculant la teoria amb la pràctica professional;^{*3}
- c) Resituar el plantejament generalista dels pràcticums en funció de cada àmbit professional;
- d) Resituar l'orientació i el plantejament de les tutories als centres de pràcticum;
- e) Realitzar un seguiment i intercanvi d'experiències entre les tres figures implicades en el pràcticum: tutors dels centres, professors tutors de la facultat i estudiants.*

2. Crear material docent orientat a la millora de la formació dels estudiants en pràctiques i a l'orientació i seguiment de les tutories realitzades als centres.

3. Millorar les competències professionals dels futurs titulats.

- a) Analitzar les competències dels estudiants en pràctiques als centres on desenvolupen la seva formació pràctica;*

² El model es pot desenvolupar en qualsevol titulació. És important definir les competències per a cada àmbit professional i elaborar materials de suport que ajudin als estudiants de qualsevol titulació a desenvolupar aquelles competències, que permetin una formació pràctica de qualitat i l'apropament i connexió amb el món laboral.

³ Els objectius marcats amb un * no estaven en el projecte inicial però l'equip MPI ha decidit considerar-los per tal de poder avançar cap a un model de pràcticum integrador.

- b) Introduir l'estudiant en un treball interdisciplinari en el que haurà de reflexionar sobre la pràctica, sobre els usuaris o destinataris de l'acció socioeducativa i on coneixerà les aportacions d'altres futurs professionals vinculats a l'àmbit educatiu;
 - c) Afavorir els grups de treball d'estudiants de diferents titulacions, utilitzant la simulació de futurs equips de treball multiprofessional que estudiaran, analitzaran i resoldran a la pràctica qualsevol problema o incidència.
4. Establir grups de treball estables d'innovació docent interdepartamentals que, conjuntament amb professionals externs, afavoreixin i dinamitzin l'actualització de les titulacions.
- a) Afavorir el treball en equip, la creativitat i les actuacions transversals dins de les diferents àrees de coneixement de les titulacions.
 - b) Establir grups de treball estables entre professors de la facultat i professionals dels centres, adreçats a la millora i actualització de la professionalització dels estudiants mitjançant la realització del període de pràctiques;
 - c) Vincular més estretament els tutors de facultat i els tutors dels centres de tal manera que els primers es puguin traslladar als centres i col·laborar en tot moment en els projectes que s'hi desenvolupen.

El Model de Pràcticum Integrador es basa en una metodologia participativa on els diversos protagonistes han de col·laborar estretament en els projectes que es planifiquin i es desenvolupin en el centre o institució de pràctiques. L'equip de treball vinculat en les pràctiques ha d'estar compost pels tres col·lectius implicats amb unes funcions molt concretes i diferenciades però participant d'uns objectius comuns. Concretament, estem parlant de:

- a) *Estudiants en pràctiques*: seran els actors principals i receptors de la millora en la qualitat de les seves pràctiques professionalitzadores, s'involucran en una tasca d'innovació docent i participaran en tot moment en un procés de formació en el que la seva valoració i aportacions seran tingudes en compte com un membre més de l'equip de treball.
- b) *Representants dels centres de pràctiques*: tutors dels estudiants o coordinadors de les pràctiques al centre que ajudaran a validar les competències professionals i a

desenvolupar el model de pràcticum integrat a cadascuna de les institucions, vinculant el seu treball amb els coneixements teòric-pràctics que s'ofereixen a cadascuna de les titulacions.

- c) *Professors de la facultat que participen en el projecte*: ajudaran a delimitar i definir les funcions i competències professionals de cada titulació. És del tot necessària la incorporació en l'equip de treball dels professors tutors de la facultat per tal de dur a terme el projecte i participar en l'elaboració de les competències professionals que l'estudiant haurà de desenvolupar en el centre de pràctiques.

El model MPI es desenvolupa a partir de 4 fases ben diferenciades, les quals presentem a continuació:

Primera fase: constitució del grup de treball i delimitació d'àmbits professionals

En primer lloc s'ha de constituir un equip de treball que estigui implicat en les diferents titulacions des de les que es vol treballar. Aquest equip és bàsic, des de la perspectiva del pràcticum integrador, si el que pretenem és vincular el professorat d'aquestes titulacions en la millora i professionalització del pràcticum. Aquest model requereix la vinculació de les matèries teòriques al pràcticum i la realització d'activitats complementàries que ajudin a desenvolupar competències.

Aquest equip de treball s'encarrega de delimitar els àmbits professionals on poden treballar els educadors socials, els pedagogs i els psicopedagogs. També és tasca d'aquest equip delimitar les funcions i les competències professionals instrumentals, socials i emocionals en cadascun dels àmbits laborals definits.

Es delimiten diferents àmbits professionals on poden treballar els pedagogs, psicopedagogs i educadors socials, així com les seves funcions i competències professionals instrumentals, socials i emocionals en cadascun d'aquests àmbits laborals. Algunes d'aquestes competències es consideren com a transversals als tres tipus de professionals de l'educació i d'altres específiques.

Segona fase: ampliació de l'equip de treball i reajustament de les competències professionals

A la segona fase el grup de treball s'amplia. En un primer moment s'integren els tutors dels centres de pràctiques i posteriorment s'incorporen els estudiants de les tres titulacions (pedagogia, psicopedagogia i educació social).

En aquest moment es treballen amb els centres els documents elaborats a la primera fase del projecte, concretament pel que fa a les competències professionals considerades en els seus respectius àmbits. Cal que els professionals dels centres participin en la valoració i reajustament de les competències professionals dels educadors socials, els pedagogs i els psicopedagogs en pràctiques en els respectius centres o institucions. Es tracta, sobretot, de conèixer quines competències professionals se'ls demana com a estudiants en pràctiques. Així doncs, els professionals hauran d'especificar quines competències demanen dels estudiants de les diferents titulacions i quin grau de desenvolupament esperen de cadascuna de les competències (Veure annex núm. 1). Pel que fa als estudiants en pràctiques, el procediment per reajustar les competències professionals ha de fonamentar-se en la valoració que aquests facin de les competències que estan desenvolupant o se'ls demana en el centre. Per aquest motiu la incorporació dels estudiants a l'equip de treball ha de realitzar-se després que aquests hagin passat un període de temps en el centre.

La metodologia emprada en el grup de treball és participativa. S'ha de discutir i analitzar cadascuna de les competències en cada àmbit, sempre a partir d'un treball en equip on cadascun dels professionals dels centres valorin les competències explicitades per a cada professional (educadors socials, pedagogs i psicopedagogs) dins de l'àmbit del que provenen i tenint en compte que es tracta de competències a desenvolupar en un període de pràctiques on l'estudiant s'està formant. A partir de les consideracions dels centres s'ha de reajustar el document de competències professionals.

Tercera fase: experimentació del model de pràcticum integrador i realització d'accions formatives

Aquesta fase d'experimentació garanteix que en els centres es puguin desenvolupar les competències professionals fixades per l'equip de treball. És per aquest motiu que cal que a cada centre hi hagi un equip integrat per estudiants de diferents titulacions orientats pel tutor del centre i el professor – tutor de la facultat que haurà de desplaçar-se al centre per tal

d'ajudar en el desenvolupament de les competències d'aquests estudiants. Això permetrà generar equips de treball que analitzen cada situació, proposen alternatives i segueixen un procés formatiu dins del centre.

També cal desenvolupar en aquesta fase els tallers i/o seminaris de formació específics per millorar les competències dels estudiants en pràctiques.

En aquesta fase s'ha de portar a terme la simulació de l'equip interprofessional al centre, és a dir, el treball dels estudiants dins del centre es fa en equips interdisciplinaris constituïts pels estudiants de les tres titulacions (educació social, pedagogia i psicopedagogia), els tutors del centre i el professor-tutor de la facultat, discutint, dissenyant i avaluant les intervencions que es portin a terme en cadascun dels centres.

S'han de fer reunions periòdiques de seguiment que serveixin per anar avaluant i reajustant els diferents aspectes del model que poden presentar dificultats, com per exemple el procés d'acollida dut a terme pels centres (Veure annex núm. 2), el que es realitza des de la facultat, les tutories conjuntes als centres, els plans de treball dels estudiants, entre d'altres.

És molt important dissenyar i portar a terme un procés d'avaluació amb finalitat formativa que ajudi a recollir informació sobre l'experiència, dels aspectes que estan funcionant, dels imprevistos que van sorgint al llarg de tot el procés i dels aspectes que no estan succeint tal i com s'esperava. És molt important poder reconduir el procés per tal de garantir que realment el model de pràctiques integrador assoleix els objectius que es planteja. En aquest sentit les reunions de funcionament que es realitzen a la facultat, al centre i a les tutories de treball amb els estudiants han de ser els instruments que facilitin informació sobre el procés i que permetin reconduir-lo.

Quarta fase: anàlisi de les competències professionals a tots els àmbits. Avaluació final del Model de Pràcticum Integrador

Els centres i els estudiants en pràctiques que participen en el projecte analitzen el nivell d'assoliment i informen fins a quin punt han pogut desenvolupar aquestes competències i quines d'elles requereixen formació complementària que es concretarà en d'altres tallers i seminaris.

És important, en aquesta fase, deixar per escrit el procés metodològic seguit, els materials de suport necessaris per dur a terme un model de pràcticum integrador com el que aquí

presentem, els resultats que s'obtinguin, així com les propostes de millora per tal de reajustar el procés i garantir que el seu desenvolupament permeti treballar per competències professionals i apropar la tasca de l'estudiant en pràctiques a la realitat professional.

Els resultats de l'anàlisi i avaluació de les competències han donat lloc al perfil que proposem més endavant en aquest mateix document. En ell es delimiten els àmbits d'actuació on es pot implicar l'estudiant, així com les funcions i competències que hauria de desenvolupar.

Un cop el model està endegat i han estat consensuades i avaluades les competències professionals als centres que participen en l'experiència, pensem que cal preparar un procés de validació d'aquestes a partir de la implicació d'una mostra representativa de centres de pràctiques que acullin estudiants de les tres titulacions i de professionals en actiu vinculats a centres de les diferents tipologies presentades. Aquesta validació servirà per tenir una primera aproximació dels centres de la xarxa de la facultat que poden participar en un projecte com aquest.⁴

En els següents apartats presentem cada material que ha de donar suport al desenvolupament d'un model de pràcticum integrador i presentem els resultats obtinguts, així com les propostes de millora.

2. COMPETÈNCIES

EL PERFIL PROPOSAT

La Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona té la responsabilitat de formar professionals de l'educació que intervenen tant en el procés d'educació formal com en l'educació no formal i informal. Bàsicament, imparteix titulacions que es vinculen a la docència, com poden ser les de professor d'educació infantil, primària i secundària, i altres no docents com les de pedagogia, psicopedagogia i educació social, que són a les que ens referirem en aquest escrit.

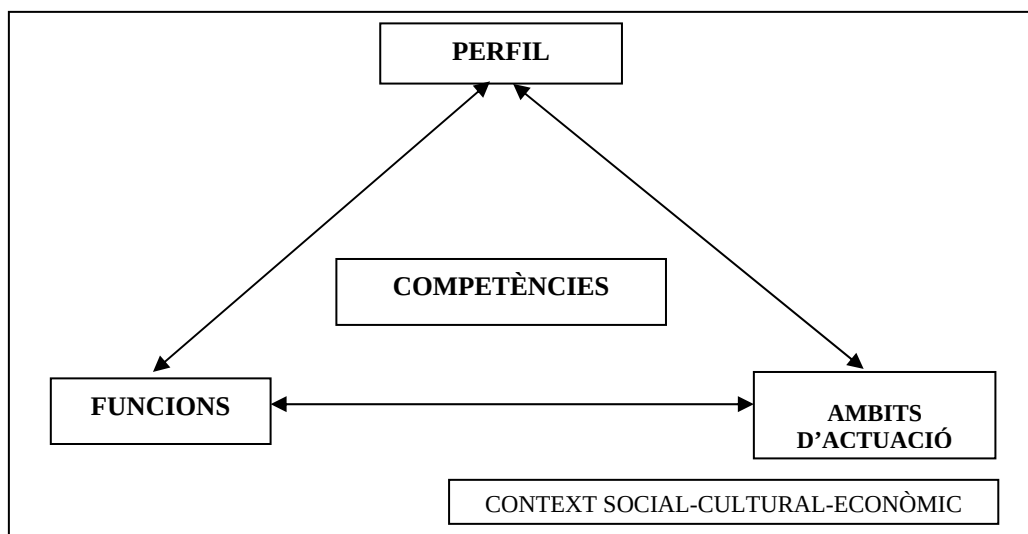
La formació que imparteix la Facultat recull una llarga tradició de contacte amb els professionals de l'educació i institucions vinculades que li permeten orientar-la des de punts de vista actuals respecte a la seva conceptualització i contingut.

⁴ No és objectiu propi d'aquest projecte validar les competències dels estudiants en pràctiques de les titulacions d'educació social, pedagogia i psicopedagogia, però en aquests moments, i com a fruit de les reflexions realitzades per l'equip MPI, s'està duent a terme la seva validació per a la seva publicació definitiva.

Des de fa un temps, s'assisteix a un replantejament sobre la consideració dels professionals de l'educació. El seu quefer ja no s'entén només com una activitat tècnica que s'aplica d'una manera mecànica o fonamentada, sinó més aviat com un quefer reflexiu que analitza les seves actuacions de manera permanent amb la idea de trobar nous mecanismes d'acció i, al mateix temps, perfeccionar les formes d'intervenció.

La formació de professionals de l'educació no docents ha de prendre en consideració les demandes socials, la tradició i resposta educativa que han donat i donen als problemes que se'ls planteja i el desenvolupament científic assolit en relació als seus àmbits d'intervenció. També ha de considerar els conceptes actuals de professió i professionalització.

Els diferents referents mencionats conflueixen en una pràctica que s'estructura de maneres molt diverses, segons siguin els plantejaments i interessos dels que defineixen els curricula formatius. El quadre 1 que presentem a continuació sintetitza, en el nostre cas, els referents considerats.



Quadre 1: Referents per guiar la generació de propostes formatives.

El **perfil**, com a conjunt de característiques que acompanyen l'activitat d'un professional, és el referent fonamental per a configurar un programa formatiu. No obstant, la consideració de les professions d'una manera dinàmica resta sentint als perfils estàtics (excel·lent professional identificat per...). La formació no ha de considerar tant la reproducció de conductes enteses com ideals sinó centrar-se en potenciar l'adquisició de **competències** (capacitat demostrada per...) que permetin proporcionar respostes variades als canvis que la realitat imposi.

Les funcions que han de realitzar els professionals no docents de l'educació i els àmbits d'actuació són elements claus a considerar en la caracterització del seu perfil. Les tasques o petits processos de treball que realitzen els professionals de l'educació són diversos i, en molts casos, relacionades. La **funció** referenciaria al conjunt de tasques generals que especifiquen i concreten una activitat professional formant un procés de treball coherent, complet i amb sentit en si mateix. És, en aquest sentit, el referent global de les actuacions d'un professional i, el seu conjunt, permet caracteritzar i definir un perfil i diferenciar-lo d'altres.

El sentit de funció com a conducta o conjunt de conductes no és l'únic i també pot referir-se a una posició social o a una expectativa. Així, la funció professional acostuma a fer referència a la identitat o posició social que és compartida per un grup de professionals i la funció com a expectativa es relaciona amb les expectatives que la societat té d'uns determinats professionals. La diferència entre les tres conceptualitzacions de funció és evident, però hem de considerar que cap concepte exclou a l'altre i que la forma que adopta l'exercici professional té incidència en les expectatives socials i en la posició que es reconeix als professionals.

El desenvolupament de les diverses funcions professionals queda mediatitzat pel context d'actuació, que és variat i complex en el cas de l'educació. Parlem així d'**àmbits d'actuació**, entenent-los com els espais socials on es realitza una determinada activitat professional. Són contextos d'intervenció on l'educació té sentit, contingut i tradició.

La referència a les competències, com a concreció i síntesis del que a nivell pràctic ha de promoure la formació mereix, pel seu caràcter central en la formació, que perseguim una major especificació⁵.

Poc a poc, el concepte de **competència** s'obre camí. Neix en el context de la formació professional però en aquests moments també s'aplica en el sistema educatiu i en la formació continuada. També la gestió per competències s'ha convertit, en els últims anys, en un model integrador i orientador de les diferents polítiques de Recursos Humans. Tot i que les

⁵ Algunes notes es vinculen al Document realitzat per la Subcomissió de Perfil i Competències del Pedagóg en el segle XXI. Comissió Interdepartamental de Pedagogia de la UAB, Facultat de Ciències de la Educació, 2003.

principals experiències i les més nombroses es produeixen en les empreses, el món educatiu està apostant progressivament per aquest model, assumint els reptes i els avantatges que comporta.

Les competències s'identifiquen, normalment, amb característiques de la persona relacionades amb una actuació d'èxit en un lloc de treball. Constituïdes per coneixements, habilitats i actituds que produeixen resultats tangibles, la seva mesura ens informa del grau de domini assolit.

Darrera del concepte de competència hi ha tota una teoria psicopedagògica que emfatitza en el desenvolupament de capacitats personals per sobre de la simple assimilació de continguts. No es tracta d'un neoconductisme i de tornar a la programació per "objectius operatius", ja que del suposat retorn només en queda el predomini dels objectius per sobre dels continguts i no les limitacions en la naturalesa dels aprenentatges tal com imposava la citada teoria.

Vincular les competències amb les capacitats suposa destacar el caràcter aplicatiu dels aprenentatges i, alhora, reconèixer una perspectiva global en la que intervenen tant elements cognitius, com actituds i habilitats. Així, entendrem que una persona és competent quan és capaç de resoldre els problemes propis del seu àmbit d'actuació i aquesta competència es podrà demostrar només a partir de l'anàlisi de l'actuació.

S'ha de destacar que les competències tenen un caràcter transversal o, si es desitja, interdisciplinari, respecte a la separació disciplinar clàssica que es dona en molts estudis, perquè integren aprenentatges de diverses procedències en un conjunt significatiu dirigit a interpretar i resoldre situacions que, normalment, sempre són de naturalesa complexa. Malgrat tot, aquest fet no ha d'impedir la determinació d'aprenentatges específics de caràcter disciplinar que resulten rellevants en l'adquisició de competències concretes. La determinació de situacions globals per consolidar i verificar el domini real de les competències preteses serà, no obstant, sempre necessària.

Orientar la formació d'universitaris des del punt de vista de les competències és una opció que s'ha de plantejar. Optar per aquesta possibilitat comporta certes conseqüències positives que a continuació detallem. Per una part, permet ajustar la formació a les necessitats reals dels professionals trencant la tendència tradicional d'acumular continguts curriculars que responen

més als interessos dels docents que a justificacions relacionades amb els destinataris. Per altra part, comporta la urgència de reordenar el currículum en funció de les necessitats professionals i les demandes laborals. Suposa també, i així ho hem de reconèixer, alguns perills, entre ells el reduccionisme. Així, al definir les competències moltes vegades s'adopta un enfocament que redueix la formació universitària a l'adquisició de destreses que menysvaloren el caràcter problemàtic i controvertit del coneixement, que desconeix la naturalesa a vegades borrosa de la "destresa" professional i l'ambigüitat de les situacions en les que es desenvolupen els professionals, que menysvaloren els components històrics, socials i culturals del pensament, de les pràctiques en general i de l'educativa en particular. És a dir, es veu reduït a l'espèctre de fites de l'educació superior en el context de la canviant societat del coneixement.

Alguns estudiosos han vist també, en la referència reiterada a les competències comuns, un altre indicador de caràcter tecnocràtic i economicista de les reformes actuals que, per si fos poc, estan quasi centrades en temes instrumentals i en les demandes del món laboral, sobretot en les etapes professionalitzadores. El problema es fa encara més gran si considerem l'avaluació lligada a l'acreditació i certificació, obviant una cosa tan simple com les condicions de partida i del procés. Correm el risc d'aconseguir mitjançant la formació professionals hàbils, entesos en una especialitat o pràctics en l'exercici del seu treball però sense la patina de la generalitat i/o del coneixement bàsic que ajuda a discernir entre situacions i a superar qüestions presentades com a noves ficcions o com a opcions perfectes.

En aquest debat iniciat, segurament, una opció desitjable en formació és tractar de combinar alguns dels criteris exposats anteriorment. Es tracta d'organitzar les titulacions universitàries combinant adequadament competències generals que tots els estudiants haurien de desenvolupar en tant que ciutadans, competències professionals compartides, com a conseqüència de que hi ha professionals que conflueixen en un mateix camp d'actuació, i competències específiques que són pròpies d'una professió concreta. No obstant, la concreció ha de fugir de formulacions òbvies que no aporten res de nou (cauen en aquest perill algunes propostes de competències generals o transversals) o de formulacions específiques que plantegen visions excessivament particulars.

Un plantejament com l'exposat exigeix a les organitzacions desenvolupar el mapa de competències congruent amb les seves prioritats estratègiques, implicant a tot el personal en

la delimitació i desenvolupament de competències crítiques i el suport a les pràctiques vinculades. Inclou, necessàriament, un canvi de rol en els responsables de formació que passen de gestionar plans de formació a ser consultors interns del desenvolupament organitzacional amb capacitat per liderar altres processos que van més enllà de les accions formatives de caràcter puntual.

Els marcs de referència

Seguint l'esquema de referència presentat en l'apartat anterior, a continuació presentem els referents que ens permeten esquematitzar en el següent apartat les competències a desenvolupar en relació al pràcticum de formació de professionals no docents de l'educació.

El pedagog, el psicopedagog i l'educador social són professionals que actuen en diferents àmbits del món laboral desenvolupant en cadascun d'ells diverses funcions. El pedagog té un **perfil** de llicenciat universitari que li permet incidir en processos de planificació general i de gestió educativa, mentre que el psicopedagog i l'educador social se centren més aviat en processos d'intervenció interpersonal o grupal però amb una clara vinculació amb l'acció interpersonal; per altra banda, els seus camps d'actuació són més específics i es relacionen amb l'orientació i tutoria en el sistema de educació formal, en el primer cas, i amb les situacions socials en el segons cas.

Malgrat tot, especifiquem a continuació algunes **funcions** que els esmentats professionals han de desenvolupar d'acord amb el perfil establert, tot i que no realitzen totes les funcions especificades i les que comparteixen no ho fan amb la mateixa intensitat. Així, per exemple, tots ells realitzen funcions de disseny i aplicació de programes, però només el pedagog incideix directament i de manera habitual en el disseny de les polítiques. També podem trobar coherent que el pedagog que hagi realitzat l'especialitat de gestió institucional assumeixi la direcció i organització d'institucions, la qual cosa no contradiu el que de manera puntual un educador social assumeixi provisionalment (i mentre no es formi específicament) la direcció d'un equip d'educadors de carrer o d'una institució d'atenció social.

El decàleg que presentem serveix, així, com a síntesi de la recopilació de **funcions** generals realitzada:

1. Disseny i aplicació de polítiques, programes, plans, projectes o programacions educatives.
2. Avaluació i supervisió de polítiques, programes, plans, projectes (socials, professionals, centrats en els usuaris,...).
3. Avaluació de necessitats formatives, educatives i socials.
4. Selecció i/o elaboració de materials formatius sobre materials educatius.
5. Direcció, organització i gestió de recursos educatius, centres, institucions, programes i plans; també, la gestió de processos de qualitat.
6. Orientació i assessorament sociolaboral.
7. Gestió de recursos humans (coordinació de grups, equips, dinamització, lideratge, selecció).
8. Formació i assessorament d'altres professionals i col·lectius específics.
9. Innovació i recerca en el camp de la formació.
10. Diagnòstic de trastorns i dificultats d'aprenentatge.

Actualment, els **àmbits d'actuació** en els que intervenen els anteriors professionals són els que presentem en el quadre 2. Cal considerar que, igual que abans comentàvem, el quadre esquemàtic té un sentit informatiu respecte a la realitat i no tant una especificació dels espais en els que necessàriament tots els professionals intervenen. Així, per exemple, els psicopedagogs tenen un rol predominant en el sistema educatiu quan se'ls assigna la funció d'orientació i tutoria en els centres d'educació no universitari, el mateix rol predominant que poden tenir els educadors socials quan es tracta d'organitzar activitats per a joves en el context de justícia juvenil.

Àmbits	Tipologia de centres de pràcticum
1. Mitjans de comunicació, Editorials, Xarxes.	Televisió, premsa, editorials, plataformes virtuals, aprenentatge multimèdia, centres d'educació a distància, punts Òmnia, ...

2. Salut, Consum, Medi Ambient.	Aules hospitalàries, centres d'atenció als toxicòmans, centres d'atenció a les dones maltractades, centres educatius i de recursos per discapacitats, educació per la salut, planificació familiar, centres de dia i residències per a gent gran, escoles de natura, centres d'interpretació medi ambiental, organitzacions de consumidors, ...
3. Administració.	Ajuntaments, Generalitat, Diputació, Parlament, Centres de Recursos, Equips d'Assessorament Psicopedagògic, CREDAs, Serveis d'informació juvenil, Centres de desenvolupament locals, Consells comarcals, ...
4. Sistema educatiu.	Universitats i centres d'educació superior, Centres de Formació Professional, Instituts Educació Secundària, Centres Educació Infantil i Primària, Escoles d'Adults, Centres de Règim Especial, Instituts de Ciències de l'Educació, Escoles Bressol, Centres d'Autoformació, ...
5. Justícia.	Centres penitenciaris per adults i joves, Centres de Menors, Centres d'acollida, residències,...
6. Treball: formació a l'empresa i formació ocupacional	Departaments de recursos humans i de formació a l'empresa, escoles tallers, aules taller, sindicats, patronals, centres ocupacionals per discapacitats, centres especials de treball, centres de desenvolupament local, ...
7. Cultura i lleure: activitats preescolars, dinamització sociocultural i comunitària.	Museus, ludoteques, biblioteques, hemeroteques, mediateques, casals de gent gran i joves, centres cívics, ateneus, cases de cultura, cases de colònies, associacions de veïns, esplais, comissions de cultura i festes, ...
8. Col·lectius en risc.	Centres oberts, CRAE's, Residències i pisos tutelats, ...
9. Recerca.	Fundacions, instituts, grups de recerca, ...

Quadre 2: Àmbits d'intervenció i centres de pràcticum dels professionals no docents de l'educació.

Al finalitzar una titulació tothom desitjaria que l'estudiantat, a més a més d'aprendre els continguts propis de la titulació cursada, acabés els estudis amb el domini d'una sèrie de **competències** pròpies del títol al que ha optat. En l'àmbit de les tres titulacions que ens ocupen (educació social, pedagogia i psicopedagogia) aquestes poden ser de caire **Instrumental** (dominar els coneixements i les eines necessàries per desenvolupar l'exercici de la pràctica educativa), **Emocional** (saber gestionar/regular constructivament la dimensió afectiva personal i grupal en l'exercici de la pràctica educativa) o **Social** (saber col·laborar amb d'altres professionals de forma comunicativa i constructiva i mostrar un comportament orientat al grup i a l'entesa interpersonal). A tall d'exemple, i sense pretendre ser exhaustius, en els quadre 3, 4 i 5 que presentem a continuació en rescatem algunes de les més emblemàtiques.

Tal com ja hem insistit anteriorment, la relació té un sentit informatiu i ha de ser contextualitzada en funció de cadascun dels professionals considerats.

1. Domini de les estratègies de recollida, d'anàlisi i síntesi de la informació.
2. Expressar les idees amb claredat i tenint en compte l'audiència a la que es dirigeix.
3. Organitzar-se el treball.
4. Tenir elements per prendre una posició ètica davant la professió.
5. Domini de les noves tecnologies aplicades a l'educació.
6. Supervisar el treball realitzat d'una manera continuada.
7. Domini del processament conceptual del coneixement educatiu.
8. Emprar les experiències i coneixements previs per comprendre situacions educatives i donar-hi resposta.
9. Mostrar-se creatiu i innovador en la solució de problemes i en el desenvolupament de la seva tasca professional.
10. Planificar i desenvolupar una intervenció educativa utilitzant els recursos disponibles en el centre o institució, tenint en compte els aspectes motivacionals i la situació dels participants.

11. Planificar i desenvolupar un procés d'ensenyament – aprenentatge, utilitzant les metodologies i els recursos adequats al grup destinatari.
12. Dominar el procés de presa de decisions, i saber prendre decisions de manera autònoma.
13. Conèixer i dominar els processos d'avaluació educativa en situacions formals i no formals, individuals i grupals.
14. Conèixer, dominar i desenvolupar un procés d'avaluació de necessitats.
15. Conèixer, dominar i desenvolupar un procés d'avaluació final.
16. Conèixer, dominar i aplicar tècniques, instruments i recursos avaluatius que responguin a les necessitats de l'avaluació i que tinguin en compte els aspectes diferencials dels subjectes als que s'adrecen.
17. Seleccionar i dissenyar activitats educatives adaptades a cada col·lectiu.
18. Desenvolupar i dur a terme activitats educatives.
19. Demostrar coneixements suficients de l'àmbit de les ciències experimentals/matemàtiques aplicables al camp socioeducatiu.
20. Anticipar-se als problemes avaluant la interrelació de factors implicats en una situació per preveure'n l'evolució.
21. Tenir capacitat per actuar amb exactitud i precisió.
22. Facilitar i potenciar la redistribució de poder en l'exercici de la pràctica educativa.

Quadre 3: Competències transversals de caràcter instrumental.

23. Reconèixer les limitacions professionals, essent capaç de delegar a aquells professionals capacitats per a resoldre la situació.
24. Predisposició a l'actualització permanent dels coneixements.
25. Conèixer les pròpies fortaleeses i necessitats pel desenvolupament professional.
26. Habilitat per establir i mantenir de forma mútuament satisfactòria relacions interpersonals.

27. Perseverar en el desenvolupament de la tasca professional.
28. Confiar en les pròpies capacitats per enfrontar les situacions o reptes educatius.
29. Tenir recursos personals per a solucionar demandes individuals, socials i educatives.
30. Analitzar i intervenir en una situació conflictiva.
31. Aptitud per adonar-se dels factors que intervenen en una situació educativa malgrat no estiguin sempre patents o clars.
32. Orientar els propis processos de desenvolupament personal.
33. Orientar el propi treball a la millora dels processos educatius.
34. Ser conscient per entendre i apreciar els sentiments dels altres (empatia).
35. Expressar els sentiments, creences i pensaments i defensar els propis drets d'una manera no destructiva.
36. Acceptar els aspectes positius i negatius percebuts en un mateix com a possibilitats i limitacions.
37. Autocontrolar els propis pensaments i accions i estar lliure de dependències emocionals.
38. Ajustar les pròpies emocions, pensaments i conductes a situacions i condicions canviants.
39. Suportar situacions adverses i estressants sense enfonsar-se o sentir-se desbordat, mitjançant l'afrontament actiu i positiu de l'estrès.
40. Resistir o retardar l'impuls o la temptació a actuar.

Quadre 4: Competències transversals de caràcter emocional.

41. Capacitat per treballar en equips multiprofessionals, respectant les decisions d'equip i aportant idees que afavoreixin el creixement de l'equip.
42. Aportar idees i solucions noves als reptes que la seva tasca professional requereixi.
43. Capacitat per cercar solucions integradores per a les parts i aconseguir un intercanvi satisfactori de recursos.

- | |
|--|
| <p>44. Capacitat per construir i respectar als altres, a les seves formes de pensar, actuar o a les seves opinions.</p> <p>45. Ser capaç de dirigir o coordinar persones.</p> <p>46. Reflexionar i ser capaç de justificar la intervenció socioeducativa realitzada.</p> <p>47. Col·laborar amb d'altres professionals per tal de millorar la situació dels participants.</p> <p>48. Conèixer i dominar tècniques de motivació grupal per tal d'assegurar l'interès del grup pel desenvolupament de qualsevol activitat programada.</p> <p>49. Conèixer i dominar tècniques grupals.</p> |
|--|

Quadre 5: Competències transversals de caràcter social.

Les concrecions

A continuació es proposa un directori de competències per àmbits d'actuació amb la idea que puguin servir per a clarificar les competències a desenvolupar en els diferents espais d'intervenció de cadascun dels professionals que formem. L'objectiu d'aquest mapa és establir un marc de referència general a partir del qual els professors formadors, les institucions de formació i els centres de pràctiques puguin concretar encara més els programes formatius dels diferents professionals.

Es tracta, d'alguna manera, d'oferir un directori de competències a la carta o dimensionable, davant d'altres models que són més estàtics i amb poca capacitat d'adaptació. Per la seva significació aquest marc ha d'actuar de palanca de canvi cultural en la formació dels professionals i ha d'assumir-se com una guia per orientar els comportaments dels implicats. La recomanació final és la d'establir un mapa de competències simple, amb pocs criteris i orientat a buscar l'eficàcia del sistema. Des d'aquesta perspectiva i en la línia d'altres propostes similars es tracta de delimitar un marc que reuneixi les següents característiques:

- **Ser clar i de fàcil comprensió.** S'ha d'emprar el llenguatge que usualment s'utilitzi en les institucions, ha d'estructurar-se de forma que sigui fàcil de comprendre.
- **Assumir-se com a important per a tots els professionals i institucions que estiguin afectades per aquest marc.** Tots els implicats han d'entendre els

comportaments proposats i assumir que són necessaris per desenvolupar de forma eficaç la seva feina.

- **Preveure els possibles canvis i anticipar-se a ells.** Per poder ser rellevant, ara i en el futur, aquest marc ha de tenir en consideració la visió actual de l'organització i els canvis previstos sobre la forma de com els professionals desenvoluparan la seva feina a curt i mig termini.
- **Evitar solapaments.** Donat que les competències serveixen per a valorar els comportaments de les persones han de definir-se amb claredat i evitar confusions interpretatives.
- **Ser just amb tots els afectats per el seu ús.** Totes les opcions assenyalades han de caracteritzar perfectament la competència i els destinataris.

Tenint en consideració aquests paràmetres, es planteja un cert nivell d'especificació de les competències, evitant establir molts nivells de desenvolupament d'una mateixa competència per facilitar la seva gestió.

Totes les competències (i alguns objectius vinculats) proposades en el directori (quadres del 7 al 14) i relacionades amb els àmbits d'actuació professional esmentats (quadre 2) constitueixen un marc de referència que permet desenvolupar un nou perfil del professional coherent amb el procés de canvi que es pretén i diferenciar-lo d'altres professionals que intervenen en el mateix àmbit d'actuació. Tanmateix, garanteixen un major grau de transparència i responsabilitat, anticipar-se a les necessitats de la societat i establir referents per a la millora contínua.

Àmbit Mitjans de Comunicació, Editorials, Xarxa	
Què cal saber	Conèixer críticament la normativa sobre mitjans de comunicació
	Comprendre l'estructura i funcionament d'institucions i empreses de producció i distribució de materials didàctics
	Valorar el disseny i edició de materials
	Valorar propostes de màrqueting educatiu
	Confeccionar i interpretar enquestes d'opinió
	Avaluació diferencial de material didàctic

	Creació i desenvolupament de xarxes educatives
	Identificar situacions vinculades a drets d'autor
	Analitzar l'estructura i el funcionament de xarxes i associacions d'autors
	Comprendre els trets i mecanismes de funcionament de les comunitats d'aprenentatge
	Conèixer el funcionament del desenvolupament col·laboratiu
Què cal saber fer	Elaborar guions didàctics
	Delimitar un programa i un pla de producció multimèdia
	Estructurar processos relacionats amb la documentació i biblioteconomia
	Aplicar tècniques de comunicació oral i escrita
	Informar propostes sobre disseny gràfic
	Avaluar la producció escrita i multimèdia
	Elaborar programes de canvi
	Establir processos d'edició diferenciades en funció del destinatari
	Elaborar i presentar el currículum professional
	Establir un pla de creació d'autoempreses
	Elaborar projectes i pressupostos
	Dirigir equips de producció
	Elaborar informes sobre propostes editorials
	Elaborar catàlegs de recursos

Quadre 6: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit de Mitjans de comunicació.

Àmbit Salut, Consum, Medi Ambient	
Què cal saber	Comprendre les bases de la sostenibilitat i la seva relació amb la salut, el consum i el medi ambient
	Comprendre les bases de la Relació d'Ajuda
	Conèixer la normativa vigent de les institucions de l'àmbit ⁶
	Analitzar les característiques psicològiques de

⁶ Les institucions són: residències de gent gran, centres de dia, aules hospitalàries, centres d'atenció a toxicòmans, centres d'atenció a dones maltractades, centres educatius i de recursos per a discapacitats, planificació familiar, escoles de natura, centres d'interpretació mediambiental, organitzacions de consumidors, entre d'altres. Cal també recordar que les temàtiques que es tracten en aquest àmbit es referencien també en el Sistema educatiu (centres de primària, secundària, adults), Justícia, Col·lectius en risc, Cultura i lleure o Formació a l'empresa; per tant, caldria que es conegués la normativa específica d'aquests tipus d'institucions.

	les persones que es troben en les institucions de l'àmbit
	Conèixer característiques i trastorns de l'aprenentatge
	Conèixer els diferents models d'educació per a la salut, el consum i el medi ambient
	Analitzar les característiques i necessitats dels diferents col·lectius que es troben en les institucions de l'àmbit
	Avaluar necessitats i característiques de l'entorn econòmic, ecològic i social dels col·lectius i institucions de l'àmbit
	Comprendre l'entramat legislatiu i administratiu respecte salut, consum i medi ambient
	Conèixer els recursos (educatius, institucionals...) disponibles quant a salut, consum i medi ambient
	Identificar estratègies d'intervenció educativa que fomentin uns hàbits i actituds sostenibles en temes de salut, consum i medi ambient
Què cal saber fer	Aplicar les bases teòriques de la sostenibilitat en les intervencions educatives relacionades amb la salut, el consum i el medi ambient
	Aplicar les bases teòriques de la Relació d'Ajuda en les intervencions educatives relacionades amb la salut, el consum i el medi ambient
	Treballar de forma cooperativa i interdisciplinari amb especialistes en l'àmbit
	Elaborar recursos didàctics per a l'educació en el consum, salut i medi ambient: suport a la docència i a l'autoformació
	Aplicar estratègies d'intervenció educativa que fomentin uns hàbits i actituds sostenibles en temes de salut, consum i medi ambient
	Gestionar sosteniblement els recursos de les institucions
	Dissenyar i aplicar intervencions educatives en l'àmbit de la salut, el consum i el medi ambient
	Dissenyar i aplicar estratègies d'avaluació inicial, processual, final i diferida

Quadre 7: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit de Salut, Consum, Medi Ambient.

Àmbit Administracions	
Què cal saber	Conèixer l'estructura de l'Estat i de les administracions públiques
	Comprendre fonaments bàsics de Dret Públic
	Identificar variables i situacions de modernització en les administracions
	Analitzar les implicacions de l'Estatut dels treballadors i de les normes que afecten a la funció pública
	Analitzar el sentit, perspectives i propostes de la qualitat dels serveis públics
	Valorar les propostes vinculades a l'atenció ciutadana
	Conèixer l'estructura i funcionament dels plans sectorials de formació
	Identificar els elements i supòsits que incideixen en l'elaboració de programes de formació
Què cal saber fer	Identificar demandes dels usuaris
	Establir i avaluar programes de formació
	Dissenyar mòduls formatius
	Desenvolupar plans de carrera
	Desenvolupar la gestió per competències
	Estructurar programes d'actualització i perfeccionament
	Gestionar grups de qualitat
	Desenvolupar processos d'investigació-acció vinculats a processos formatius
	Desenvolupar plans i programes de gestió del coneixement
	Seleccionar personal
	Establir processos de promoció
	Dissenyar i avaluar propostes de formació utilitzant les Tecnologies de la Informació i la Comunicació
	Elaborar projectes i pressupostos
	Elaborar programes de canvi
	Actuar com a agents de canvi
	Mediar en conflictes que afecten a processos formatius

Quadre 8: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit de les Administracions.

Àmbit Sistema Educatiu	
Què cal saber	Conèixer la normativa vigent en la formació del col·lectiu destinatari
	Comprendre les característiques psicològiques dels destinataris
	Identificar les característiques, i trastorns d'aprenentatge
	Comprendre les principals aportacions de la sociologia de l'edat i les generacions
	Identificar els diferents models en l'educació
	Valorar els diferents models d'inserció personal i social
	Comprendre les característiques i necessitats dels diferents col·lectius en les distintes aules de formació
	Conèixer l'entramat administratiu al voltant de l'educació
	Conèixer els recursos disponibles per les persones en formació
	Identificar les diferents estratègies d'intervenció, en les dificultats i trastorns d'aprenentatge
	Conèixer les característiques diferencials del desenvolupament de persones amb diferents discapacitats i com aquestes condicionen els seus processos d'aprenentatge
	Conèixer la matèria a ensenyar en profunditat
Què cal saber fer	Elaborar recursos didàctics aplicats a la formació, suport a la docència i autoformació
	Informar sobre els recursos existents
	Orientar i assessorar
	Captar i gestionar recursos
	Dissenyar i aplicar programes
	Aplicar les diferents estratègies d'intervenció, en les dificultats i trastorns d'aprenentatge
	Analitzar i optimitzar els processos d'aprenentatge

Quadre 9: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit del Sistema Educatiu.

Àmbit Justícia	
Què cal saber	Conèixer les característiques del col·lectiu que es troba en el centre penitenciari
	Comprendre els aspectes legals relacionats amb el règim intern
	Reflexionar i ser conseqüent amb la normativa legal que regula la situació de reclutament i els serveis i programes adequats a aquesta població
	Conèixer les tasques i funcions dels diferents especialistes implicats en els plans educatius
	Diagnosticar les fortaleces i mancances en les competències socioemocionals
	Conèixer, dissenyar i aplicar programes de desenvolupament personal i habilitats socials específiques per intervenir
	Interpretar informes multiprofessionals
	Valorar els diferents models i teories de la reinserció social
	Conèixer i interpretar les problemàtiques personals, socials, educatives i sanitàries del col·lectiu amb el que desenvolupa la seva feina
	Aplicar mètodes de prevenció de conflictes en la diferència
	Dominar tècniques d'elaboració d'informes i carpetes individuals que ajudin a la resta de professionals a conèixer l'evolució dels interns
	Comprendre bases psicopatològiques i sociològiques de la conducta disocial
	Conèixer les bases del dret penal i processal
	Conèixer l'Administració de Justícia
Què cal saber fer	Dirigir i coordinar als professionals i les famílies
	Dominar tècniques i recursos d'orientació personal per tal de resoldre problemes i demandes individuals
	Detectar i posar en marxa mecanismes d'intervenció en funció les diverses aules taller
	Saber dissenyar cursos i estratègies per a la millora de les competències professionals i la futura inserció laboral
	Ser capaç de realitzar un seguiment individual utilitzant com a tècnica els informes i carpetes individuals
	Seleccionar les tècniques i estratègies més adients en funció de l'intern

	Dominar tècniques i mètodes de feina i seguiment en el lloc de treball aplicables a una situació extra penitenciària
	Utilitzar procediments de recollida i anàlisi d'informació per tal de dominar tota la informació necessària sobre cada intern
	Tenir recursos per solucionar demandes personals, socials i educatives dels interns
	Saber relacionar-se i assolir la confiança dels interns per a la seva participació
	Ser capaç de reduir l'angoixa i l'estrès que pot provocar una situació de reclutament

Quadre 10: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit de Justícia.

Àmbit Treball⁷	
Què cal saber	Conèixer les característiques i necessitats de les persones de l'àmbit de treball
	Identificar les característiques del mercat de treball
	Valorar els diferents models teòrics d'inserció sociolaboral
	Conèixer la normativa vigent en matèria de contractació i formació (inicial i/o contínua) dels col·lectius objecte de l'àmbit de treball
	Comprendre les característiques i particularitats de les institucions i entitats relacionades amb l'àmbit de treball
	Conèixer els recursos existents en matèria de formació i inserció
	Analitzar les diferents estratègies d'intervenció
	Analitzar les diferents estratègies d'avaluació
	Comprendre els processos a seguir en matèria d'inserció i formació sociolaboral
Què cal saber fer	Detectar les característiques de formació entre les persones que conformen l'àmbit de treball
	Informar els usuaris sobre els recursos existents
	Orientar, assessorar i derivar (inserció i/o formació) a les persones amb criteris coherents i d'acord amb les necessitats detectades
	Gestionar processos de selecció i formació
	Gestionar ofertes de treball

⁷ Aquest àmbit inclou: formació a l'empresa, formació ocupacional, departaments de recursos humans i de formació a l'empresa, escoles taller, sindicats, patronals, centres ocupacionals per disminuïts, centres especials de treball, centres de desenvolupament local.

	Dissenyar i aplicar intervencions educatives en l'àmbit de treball
	Captar i gestionar recursos necessaris per desenvolupar les tasques pròpies de l'àmbit
	Elaborar recursos didàctics aplicats a la formació
	Dissenyar i aplicar estratègies d'avaluació
	Fer un seguiment de les accions realitzades

Quadre 11: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit de Treball.

Àmbit Cultura i Lleure	
Què cal saber	Conèixer i aplicar els recursos públics, privats i socials d'atenció i desenvolupament comunitari
	Conèixer i aplicar els procediments administratius de relació entre ciutadans i associacions amb l'administració
	Analitzar les polítiques de les diferents administracions respecte a programes d'intervenció comunitària
	Valorar les característiques dels participants que condicionen els seus processos d'aprenentatge
	Comprendre els fonaments de l'educació intercultural
	Analitzar els diferents models d'aprenentatge de segones llengües
	Identificar les aportacions antropològiques en cultura i identitat
	Valorar els diferents models d'intervenció en el temps lliure
	Conèixer la legislació vigent aplicable a la intervenció sociocomunitària
Què cal saber fer	Descobrir totes les potencialitats de l'entorn i saber transformar-les en recursos per a la dinamització sociocultural
	Actuar tenint en compte l'entorn i el territori, vinculant-se amb tots els agents educatius i socials necessaris
	Obtenir i generar recursos de les administracions, entitats patrocinadores i dels individus
	Coordinar-se amb d'altres institucions per gestionar i desenvolupar programes innovadors contra l'exclusió social

	Mostrar un domini de les característiques socials i culturals del col·lectiu amb el que desenvolupa la seva feina
	Gestionar un equipament socioeducatiu o cultural
	Ser capaç de reduir l'angoixa i l'estrès que pot provocar una situació de desinformació
	Tenir capacitat per estar implicat en diversos projectes simultanis
	Coordinació entre els professionals i les famílies
	Elaborar un catàleg de recursos amb els materials disponibles al centre

Quadre 12: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit de Cultura i Lleure.

Àmbit Col·lectius en Risc	
Què cal saber	Conèixer el desenvolupament i socialització del col·lectiu destinatari
	Comprendre les problemàtiques psicosocials que poden afectar greument a determinats col·lectius i les seves conseqüències
	Valorar les polítiques adreçades a protegir els col·lectius en risc, així com els agents implicats i els recursos disponibles
	Analitzar les característiques dels col·lectius en risc, les necessitats educatives i afectives així com aquestes característiques condicionen la intervenció educativa
	Identificar els diferents models d'intervenció de col·lectius en risc
Què cal saber fer	Facilitar la integració en el grup
	Detectar els estats afectius de les persones i la seva personalitat i adaptar l'actuació educativa a aquests estats i peculiaritats
	Coordinar-se amb els altres educadors i persones que conformen l'equip de treball, així com amb els agents educatius externs al centre
	Mantenir-se coherent en els principis educatius davant del col·lectiu tant pel què fa a l'aplicació de les "normes" com pel què fa al propi comportament
	Tenir un alt sentit de la responsabilitat i maduresa personal
	Prendre decisions ràpides, amb sentit comú i amb confiança amb un mateix

	Tenir molt control emocional i tolerància a la frustració
	Ser un bon mediador i promoure les habilitats per a la resolució de conflictes
	Tenir recursos per relacionar-se amb l'entorn del col·lectiu en risc, malgrat les problemàtiques que puguin sorgir
	Actuar de forma franca i estar obert a les opinions dels altres
	Ser afectiu i saber transmetre aquesta afectivitat
	Promoure les habilitats socials, afectives i l'autonomia dels destinataris a partir de situacions educatives no formals i/o quotidianes
	Elaborar informes educatius individualitzats
	Dissenyar i desenvolupar projectes educatius individualitzats i col·lectius
	Tenir una bona capacitat per a l'observació
	Tenir iniciativa i creativitat per aprofitar tots els recursos disponibles a la comunitat

Quadre 13: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit de Col·lectius en risc.

Àmbit Recerca	
Què cal saber	Conèixer formes d'emmagatzemar, distribuir i difondre estudis
	Conèixer els principals instruments susceptibles d'utilitzar en la recerca educativa
	Conèixer mètodes i instruments per recollir dades
	Comprendre els principals paradigmes d'investigació
	Diferenciar metodologies diverses per a l'anàlisi i la investigació
Què cal saber fer	Explicar i interpretar informes educatius amb referència als centres, professors i programes
	Localitzar informació i seleccionar-la
	Dissenyar estudis relacionats amb l'anàlisi de problemàtiques educatives
	Analitzar instruments per la presa d'informació sobre la realitat educativa
	Aplicar instruments per la presa d'informació sobre la realitat educativa
	Realitzar protocols per guiar el desenvolupament d'estudis

	Definir índex de Memòria d'estudis d'acord amb la seva finalitat
--	--

Quadre 14: Competències significatives (i alguns objectius relacionats) vinculades a l'àmbit de Recerca.

II. CONCRECIÓ DEL MODEL MPI

3. PERSPECTIVES DES DELS DIFERENTS AGENTS

La implantació del model MPI és un dels punts més complexos, donat que el treball en equip requereix la implicació de tots els participants i que els marcs organitzatius no presentin excessives barreres i resistències per a la seva posada en funcionament. Aquest capítol presenta la implantació d'aquest model des de la perspectiva dels diferents participants (professor, tutor i estudiants) i de les organitzacions implicades (facultat i centre de pràctiques), així com els canvis organitzatius i normatius necessaris. També es discutiran les dificultats i els avantatges d'aquest model des de la perspectiva de cadascun dels agents.

3.1 La perspectiva del professor

En el marc del model MPI el professor, conjuntament amb el tutor del centre, té com a principal repte crear i dinamitzar el treball interdisciplinari dels estudiants de manera que suposi un enriquiment en la formació dels estudiants tant pel què fa a una major capacitat d'anàlisi i reflexió, com pel que fa a l'adquisició de competències de treball en equip (comunicació, organització, obertura a altres formes d'entendre els processos educatius, etc.) i competències professionals pròpies de l'àmbit.

Per això haurà de crear grups d'estudiants de diferents titulacions i pactar amb el tutor del centre el/s projecte/s en què treballarà aquest grup d'alumnes d'acord a les seves possibilitats com a estudiants en formació i als objectius que marquen els respectius pràcticums. Per garantir el treball interdisciplinari caldrà introduir el màxim nivell de col·laboració entre alumnes. En alguns casos els estudiants podran treballar en el mateix projecte compartint idees, implicant-se en els mateixos processos de detecció de necessitats, disseny, implementació de programes, etc. La implicació en el mateix projecte ja promourà de per si la necessitat d'un treball en equip i, per tant, la generació d'espais d'anàlisi i discussió sobre el què van a fer o estant fent.

En d'altres casos això no serà possible per qüestions organitzatives del centre o perquè la concentració excessiva de persones en la dinamització d'un mateix projecte pot comportar la desmotivació de l'alumne donat que suposa poc volum de treball. En aquestes ocasions el

paper del professor i el tutor és cabdal per assegurar el treball en equip ja que suposarà un esforç addicional per part dels estudiants reunir-se per analitzar, compartir i discutir entorn les seves tasques desenvolupades individualment. Caldrà fer palpable que els seus respectius treballs no són elements fragmentats de la intervenció, sinó que constitueixen peces del mateix projecte educatiu i que, conseqüentment, estan estretament interconnectats. Aquesta interdependència pot ser òbvia pels professionals del centre, però a l'estudiant en pràctiques caldrà proporcionar-li aquesta perspectiva més holística. Per això serà necessari establir uns eixos de treball del grup d'estudiants entorn les intervencions que es desenvolupen al centre, les característiques i necessitats educatives dels usuaris, les línies estratègiques, l'adequació dels projectes que es porten a terme entorn a aquestes línies estratègiques, i els resultats dels diferents projectes o actuacions.

Aquest treball conjunt es pot articular en anàlisis i discussions d'aquests aspectes en el si del grup interdisciplinari a partir de lectures de documents científics o documentació del propi centre, presentació per part d'algun dels estudiants, del tutor o d'algun professional del centre d'algun aspecte, l'anàlisi i discussió de cadascun dels projectes que realitzen els diferents estudiants i la seva interdependència, etc. La feina feta pel grup haurà d'articular-se en l'elaboració d'una memòria conjunta que també ajudarà l'estudiant a apropiat-se d'aquesta visió més global.

Així mateix, un dels altres aspectes nuclears del model MPI és l'estructuració de les pràctiques entorn a l'adquisició i desenvolupament d'unes competències professionals. Així el professor de la facultat i el tutor del centre hauran d'analitzar l'adequació de les competències plantejades en el model per al respectiu àmbit i concretar-les...

D'altra banda, caldrà analitzar quines d'aquestes competències es poden assolir en el dia a dia del centre i quines requereixen de suports addicionals tals com seminaris, tallers, etc. En aquest sentit els estudiants en pràctiques hauran de conèixer quines competències s'espera que desenvolupin en el decurs de les pràctiques i les activitats previstes per tal d'assolir aquests aprenentatges.

Conseqüentment, en el moment de l'avaluació el professor de pràctiques haurà de considerar, a més dels criteris d'avaluació que estableix la facultat, el nivell d'assoliment de les competències professionals previstes i les competències per al treball en equip dels diferents

alumnes com a criteri avaluador. Per això haurà de realitzar l'avaluació conjuntament amb el tutor de pràctiques i comptar amb la complicitat dels propis estudiants.

En l'exercici d'aquesta tasca organitzadora, dinamitzadora, i avaluadora serà indispensable que el professor es desplaci al centre de pràctiques on es realitzaran les reunions amb tot l'equip d'estudiants i el tutor de pràctiques del centre⁸. Valgui, no obstant, remarcar que el professor de pràctiques que es vulgui implicar en aquest model ha d'estar molt motivat i convençut del valor formatiu que té un model de pràcticum integrador. Tot i així, aquest model també comporta oportunitats per a la innovació i investigació. El contacte permanent amb els centres permet al professor de pràctiques conèixer en més profunditat les necessitats investigadores i d'innovació de l'àmbit, així com trobar complicitats en els centres per portar a terme projectes d'innovació i recerca en els que també podrem implicar als estudiants en pràctiques.

3.2 La perspectiva del tutor del centre

Moltes de les implicacions comentades en l'apartat previ són també, com ja hem esmentat, vàlides pel tutor del centre: guiar el treball en equip dels estudiants, organitzar les pràctiques en una col·laboració estreta amb el professor de la facultat, dinamitzar reunions conjuntes (professor, tutor i estudiants), avaluar conjuntament amb el professor de la facultat les pràctiques, l'assoliment de competències, etc.

El tutor del centre haurà de desenvolupar un pla d'acollida per l'estudiant que l'ajudi a orientar-se i integrar-se en el dia a dia del centre, i a extreure el màxim profit de les pràctiques. Així mateix, haurà de desenvolupar un pla de seguiment conjuntament amb el professor de la facultat.

Aquest professional constitueix el referent de l'estudiant en pràctiques. En el model MPI diversos estudiants desenvolupen el pràcticum en un mateix centre. La seva tutorització, per tant, suposa un volum important de feina. Conseqüentment, en funció de la dedicació que poden fer els professionals del centre a les pràctiques, ens trobarem amb situacions diferents. En alguns casos un mateix tutor serà el referent de tots els estudiants i, en d'altres, ens trobarem que existeixen varis tutors que tutoritzen a cada estudiant. Quan existeixin diversos tutors és important que hi hagi un coordinador de pràctiques que pugui tenir una visió de

⁸ Aquest és un punt certament complex atenent a les múltiples dificultats i resistències que es deriven fonamentalment de l'organització de la pròpia facultat, però això ho discutirem més endavant.

conjunt, co-tutoritzar i coordinar el treball interdisciplinari del grup d'estudiants, sinó el risc de fragmentació i individualització de les pràctiques pot predominar i dificultar la implantació del model.

D'altra banda, el tutor del centre té un paper molt important en l'avaluació. Ell és qui té contacte directe amb l'estudiant durant el desenvolupament de les seves pràctiques i, conseqüentment, qui millor podrà avaluar si l'estudiant està assolint les competències professionals que s'espera que aprengui o no, i aportar aquest coneixement per tal de dissenyar els tallers i seminaris que potenciïn els aprenentatges.

Les principals dificultats que pot tenir el tutor del centre per al desenvolupament de la seva tasca en el sí del model MPI fonamentalment es relacionen amb l'organització del treball interdisciplinari. Li caldrà trobar espais per al treball conjunt i fer un seguiment individualitzat i alhora grupal del desenvolupament de les pràctiques. No obstant, per realitzar això comptarà amb la col·laboració del professor de la facultat. Per un altre costat, la tutorització de les pràctiques li permetrà desenvolupar una altra vessant pedagògica de la seva tasca professional i implicar-se en projectes d'innovació que poden incentivar el seu propi desenvolupament professional.

3.3 La perspectiva de l'estudiant

L'estudiant en pràctiques està habituat a la realització de treballs grupals en el sí de les assignatures que segueix a la facultat. En aquest sentit el model MPI suposa un nou repte en simular un equip de treball interdisciplinari. L'estudiant haurà d'habituar-se i assimilar altres llenguatges disciplinaris amb les seves especificitats, obrir-se a noves formes d'entendre les situacions educatives, adonar-se i valorar les aportacions que poden fer els estudiants d'altres titulacions, coordinar-se per tal d'extreure el millor del treball conjunt, trobar espais per reunir-se, saber comunicar i negociar amb els seus companys.

Un dels seus majors reptes serà la participació activa de l'estudiant en la planificació de la seva formació (disseny de les competències a desplegar, tallers i seminaris, etc.) i assolir així un major protagonisme en el seu procés d'aprenentatge. Finalment, els estudiants no només hauran de ser co-partíceps del propi procés d'aprenentatge i el dels seus companys, sinó que també hauran de participar en la seva avaluació, donat que ells poden valorar les fortaleces i febleses del treball interdisciplinari que ha fet l'equip.

Una de les resistències que pot plantejar l'estudiant que fa pràctiques en el model MPI és respecte a l'esforç que comporta la simulació d'equips interdisciplinaris (dedicació a trobar temps per al treball conjunt, el temps que comporta acostar els llenguatges diferents i la disparitat d'enfocaments propis de cada disciplina, etc.). No obstant, la participació en aquests equips i el treball per competències constitueixen una oportunitat d'aprenentatge que, sens dubte, l'estudiant valorarà.

3.4 La perspectiva de la Facultat

Les pràctiques depenen en gran mesura de l'organització de la facultat. En aquest sentit organitzar un pràcticum MPI implica un seguit de canvis organitzatius que possibilitin el treball interdisciplinari i la implicació del professor de la facultat.

Els principals canvis fan referència a com es fa l'assignació professor - estudiants. Crear grups interdisciplinaris d'estudiants significa superar la fragmentació de la distribució de càrregues docents per titulació a cada departament. Un professor de facultat ha de poder fer el seguiment d'un grup de pràctiques compost per diferents titulacions i cursos. El criteri d'assignació estudiant - professor ha de deixar de ser per la quantitat de crèdits en pràctiques d'una titulació concreta.

L'assignació de les pràctiques es vertebrarà entorn tres criteris: el centre, el nombre d'estudiants o centres i l'àmbit.

- Centre: Donat que el professor haurà d'orientar les pràctiques d'un grup interdisciplinari, el criteri de titulació ja no té sentit. El professor ha de tenir estudiants de diferents titulacions i cursos, i el punt de referència és el grup interdisciplinari que realitza les pràctiques en un centre. El coordinador de pràctiques del centre és el referent del professor per a l'organització de les pràctiques, així doncs, a un professor se li ha d'assignar tots estudiants que estan a un mateix centre.
- Nombre d'estudiants - centres: D'altra banda, el professor s'haurà de desplaçar al centre per tal de realitzar reunions conjuntes amb els estudiants i el/s tutor/s del centre. Per tant, la ràtio centre - professor de pràctiques ha de ser baixa per tal que realment es puguin realitzar aquestes reunions i desplaçaments. També caldrà mantenir una certa estabilitat en l'assignació de centres als tutors, el què facilitarà la comunicació entre professor i centre, i la creació de projectes estables.
- Àmbit: Finalment, el tercer criteri no deixa de tenir menys importància que els anteriors. El professor tutor de pràctiques s'ha d'especialitzar en un àmbit

professional. Així podrà aportar la seva expertesa i promoure projectes d'innovació i recerques que també beneficiïn al centre de pràctiques.

En aquesta línia és important poder comptar amb una xarxa de centres de qualitat. La facultat haurà d'establir quins són els criteris que han de reunir els centres per tal de poder implantar el model MPI i generar unes pràctiques de qualitat. Tenint com a punt de referència aquests criteris, la facultat podrà anar configurant la seva xarxa estable de centres de pràctiques i establir vincles que puguin suposar un enriquiment mutu.

Les principals dificultats organitzatives per la facultat del model MPI resideixen en trencar amb la tradicional assignació d'estudiants dins els límits de cada titulació i curs que s'han assignat en el pla d'estudis a un o altre departament. Les pràctiques de cada titulació s'organitzen entorn diferents assignatures. Aquestes assignatures, en la seva totalitat o parcialment, són encarregades a un o altre departament. Al seu torn, el departament assigna aquesta docència a algun dels seus professors. Aquesta distribució queda reflectida en el pla docent de la titulació i del professor. Això comporta que si en un centre de pràctiques hi ha estudiants de tres titulacions diferents habitualment hi hagi com a mínim tres tutors diferents. Òbviament, això suposa un major esforç quant al seguiment tant pel què fa a la facultat com al centre que té tres interlocutors diferents.

No obstant, la lògica d'assignació per centres i la creació de xarxes estables suposa grans avantatges i alhora una simplificació en tota l'organització i comunicació de tots els agents implicats. I, en definitiva, el guany en la qualitat de les pràctiques.

3.5 La perspectiva del centre de pràctiques

El centre ha de valorar quin tipus d'estudiants poden fer les pràctiques al centre (de quines titulacions i cursos) i quants estudiants en pràctiques pot tutoritzar en funció dels tutors de pràctiques dels què disposa, els projectes en els que s'integraran els estudiants, etc.

El centre ha d'establir un protocol d'acollida i ha de preveure un període inicial en les pràctiques en el que els estudiants puguin observar les diferents tasques i funcions que es desenvolupen al lloc de pràctiques, abans d'ubicar l'estudiant definitivament en un projecte. El centre ha de tenir així mateix l'obertura i flexibilitat suficients per facilitar les informacions que els estudiants demanden i permetre la seva participació en les diferents reunions, activitats, etc. sempre i quan sigui possible.

Acollir estudiants en pràctiques al centre suposa dificultats, malgrat que els estudiants en alguns casos poden ajudar en el desenvolupament de les tasques del centre. El tutor/s de pràctiques del centre ha de desenvolupar la tasca de la tutorització de les pràctiques (reunions individuals i col·lectives, organització de tallers, etc.) al mateix temps que desenvolupa la seva tasca professional habitual al centre. En aquest sentit, el centre ha de facilitar la realització d'aquesta tasca als seus tutors preveient suports o temps horaris per poder realitzar aquesta funció. En el cas del model MPI el fet que s'hagin de desenvolupar reunions periòdiques conjuntes comporta una major dedicació dels tutors del centre. No obstant, el model també suposa una oportunitat per crear espais de reflexió i formació dins del propi centre i obrir les portes a col·laboracions amb els grups de recerca de la facultat que els poden ajudar en la innovació educativa.

4. MATERIALS DE SUPORT PEL MODEL DEL PRÀCTICUM INTEGRADOR

Un dels aspectes que afavoreix la bona integració de l'estudiantat al centre de pràctiques és, sens dubte, que tant la facultat com els mateixos centres segueixin uns procediments d'acollida i seguiment que tinguin com a objectiu principal facilitar la incorporació i l'estada dels estudiants a la institució. La preocupació per la formació teoricopràctica dels estudiants estimula la seva motivació i els prepara millor per a la transició universitat-treball.

A continuació descriurem breument alguns dels materials de suport que l'MPI ha desenvolupat per aconseguir la millora de la formació dels estudiants. Aquests materials són fonamentalment: els diferents **protocols** d'acollida, seguiment i avaluació dissenyats, les **jornades** i els **seminaris** de presentació dels centres, els **dossiers** de pràctiques i els **tallers**.

4.1 Els protocols d'acollida, seguiment i avaluació

L'inici del període de pràctiques és molt important, i la manera en com aquest es produeix, determina en bona part la qualitat de tot el procés. És molt important que les institucions implicades (facultat i centres) estableixin un seguit de protocols per a la bona acollida i un millor seguiment dels estudiants durant tot el període de pràctiques. Els protocols que es presenten a continuació pretenen aportar eines i estratègies als tres agents implicats (estudiant,

professor-tutor de la facultat, tutor del centre) per tal que les pràctiques estiguin el més coordinades i siguin de la màxima eficàcia i utilitat possible.

4.1.1 Protocol d'acollida de la facultat

Un protocol d'acollida de facultat ha de respondre fonamentalment a criteris organitzatius i formatius. D'una banda, cal facilitar el contacte de l'estudiant amb el professor-tutor de la facultat que li ha estat assignat i, per l'altra, cal dotar l'estudiant dels criteris bàsics de funcionament: horaris, centres, responsabilitats, drets i deures, etc. Així doncs,

- Abans d'anar al centre cal realitzar una reunió amb els estudiants i els professors-tutors de la facultat. En aquesta reunió s'informa els estudiants de les línies claus de funcionament de les pràctiques i s'assigna un professor-tutor per a cada estudiant.
- L'estudiant i el professor-tutor de la facultat s'han de reunir per tal que aquest li faciliti els dossiers (per a l'alumne i per al centre) amb totes les pautes per realitzar les pràctiques i la memòria, el calendari de reunions i tutories, així com tots aquells elements que cregui convenient.
- Els professors-tutors de la facultat i els tutors del centre seran convocats pels coordinadors de titulació per tal d'ajustar el dossier de pràctiques i planificar el calendari de seminaris de formació de suport al desenvolupament de les pràctiques.

4.1.2 Protocol d'acollida dels centres

Un protocol d'acollida de centres ha de respondre fonamentalment al criteri de facilitar a l'estudiant una entrada organitzada i pautada als centres on realitzaran les pràctiques. El disseny i la utilització de protocols d'acollida als centres pot ajudar als tutors de les institucions a fer un procés gradual d'inserció de l'estudiantat en pràctiques en el que vagi aprenent com funciona la institució, quins professionals hi ha, a qui ha d'adreçar-se per demanar-li quelcom, qui el pot ajudar, què s'espera d'ell, ... Així doncs, l'estudiant, el professor-tutor de la facultat i el tutor del centre es reuniran al centre de pràctiques⁹:

- El tutor del centre explicarà les principals característiques, objectius i funcionament del centre. Es farà una visita guiada al centre i es presentaran les principals persones amb qui

⁹ Per a què aquest model pugui ser possible és important que la distribució d'alumnes entre els professors-tutors de facultat atengui al criteri que al mateix professor se li atribueixin els alumnes que estan en un mateix centre (independentment del curs i titulació de l'estudiant) i que els centres que tutoritzin siguin del mateix àmbit.

l'estudiant estarà en contacte durant les seves pràctiques. Els primers dies d'estada al centre l'estudiant en pràctiques farà un circuit rotatori pels diferents grups/departaments/àrees/programes... per conèixer millor el centre en la seva globalitat, abans de participar en un projecte o programa.

- El tutor del centre, de la facultat i l'estudiant pactaran l'horari i dies de pràctiques i les tasques a desenvolupar per l'estudiant durant aquest procés. Per això, es tindran en consideració els objectius i línies marcades en el programa marc de pràctiques, la maximització dels aprenentatges que pot fer l'estudiant durant la seva estada al centre, així com les demandes-necessitats per part del centre i demandes-interessos per part de l'estudiant. En aquest sentit, s'explica a l'estudiant el nivell d'intervenció o aprofundiment que se li permetrà i en quins àmbits o àrees tindrà un accés limitat o no el tindrà.
- S'acordarà la periodicitat amb què es realitzaran les reunions (professor-tutor, tutor de facultat i estudiants) per tal de revisar la feina desenvolupada, el funcionament de les pràctiques i acords presos.

4.1.3 Protocol de seguiment

Un cop iniciades les pràctiques caldrà que l'estudiant sigui supervisat periòdicament i rebi el suport i assessorament necessari per part d'ambdós tutors per tal que l'aprofitament de les pràctiques estigui garantit.

Un dels objectius d'aquest model de pràcticum és treballar de forma coordinada i en cooperació amb els professionals del centre, per aquest motiu la funció principal dels tutors, tant de la universitat com del centre, és la d'orientació, seguiment i avaluació de l'estada en pràctiques de l'estudiant. Partint d'aquesta coresponsabilitat, es fan imprescindibles sessions periòdiques d'intercanvi d'informació entre aquests i l'estudiantat.

A fi i efecte que això sigui possible es dissenyaran diferents tipus de tutories en funció dels objectius generals del pràcticum:

Tipologia de sessions de treball i de tutories

1. **Sessions de treball col·lectives amb els estudiants en pràctiques, el professorat de la facultat i els professionals del centre** per determinar les necessitats del centre, la

participació en projectes, la coordinació general de les activitats, el seguiment i la valoració de l'estada dels estudiants al centre.

2. **Tutories individuals amb el professorat de facultat** per fer el seguiment individual i donar orientacions pertinents a l'estudiant.
3. **Sessions de treball entre el professorat de la facultat i el tutor del projecte** per fer el seguiment individual dels projectes on participarà l'estudiant en pràctiques.
4. **Sessions de treball entre els estudiants en pràctiques.** Aquestes són tant per coordinar una acció conjunta des de diferents projectes socioeducatius, com per establir criteris comuns d'observació, anàlisi i actuació als centres (intercanvi d'informació, etc.).

Planificació de les activitats de manera coordinada

Un cop l'estudiant en pràctiques està ben ubicat al centre cal que comenci a **planificar les activitats** que hi durà a terme. Durant aquestes sessions de treball conjunt i d'intercanvi d'idees i experiències és molt interessant i formatiu que s'elaborin les **actes** de les sessions de treball i que es planifiquin les activitats:

- L'estada en el centre de pràctiques manté una continuïtat i una regularitat durant tot el curs acadèmic. En funció del projecte amb el que es col·laborarà, la participació de l'estudiant en pràctiques es fixarà en un determinat horari de la setmana.
- A continuació es relacionaran les diferents activitats que l'estudiant durà a terme al llarg de l'estada de pràctiques i periodicitat amb la que es preveu que es realitzin. Partint de la periodicitat de les activitats, els estudiants poden complimentar conjuntament un cronograma per establir una temporització ajustada i realista.

4.1.4 Protocol d'avaluació continuada i participativa

L'estudiant en pràctiques serà avaluat de manera formativa i continuada per part del professor-tutor de la facultat conjuntament amb el tutor del centre.

- Els professor-tutor de la facultat i el tutor del centre avaluaran conjuntament i de manera continuada l'aprenentatge, la tasca realitzada pels estudiants i l'assoliment de les competències en el decurs de les seves pràctiques. La participació i el seguiment dels projectes conforme a les pautes indicades als dossiers pertinents seran els indicadors de la qualitat de la feina feta.

- El professor-tutor de la facultat avaluarà de forma continuada el seguiment de les reunions i tutories pactades, així com els lliuraments parcials de la memòria i la qualitat de la mateixa.

Es tindran en compte els següents elements:

- Les sessions de treball i de tutorització entre l'estudiant en pràctiques i els tutors tant de la universitat com del centre. D'aquestes sessions s'avaluarà la participació i implicació.
- La participació en els seminaris sobre les lectures.
- Les sessions de treball realitzades entre els estudiants per fer un seguiment conjunt dels projectes d'intervenció (les actes de les reunions es referencien a la memòria).
- La comunicació del treball realitzat al pràcticum.
- El programa d'intervenció. L'autoavaluació de l'estudiant inclosa a la memòria. Reflexió sobre la pràctica feta.
- La memòria del pràcticum. L'autoavaluació de l'estudiant inclosa a la memòria. Reflexió sobre la pràctica feta.
- L'informe d'avaluació emès pel tutor del centre.
- Els estudiants fan un informe d'avaluació del centre i del professorat-tutor de la facultat.
- L'assoliment de competències.

4.2 Jornades de portes obertes i seminaris

L'objectiu de les Jornades de Portes Obertes és presentar els centres que destaquen per les seves bones pràctiques i afavorir el contacte directe entre els estudiants i els centres perquè es familiaritzin amb diferents realitats socioeducatives.

El centre que decideix acollir els estudiants des del model de pràcticum integrador té una sèrie de trets que el caracteritzen i el diferencien d'altres centres de pràctiques. L'objectiu d'aquesta presentació serà, doncs, donar a conèixer aquests centres de pràctiques que s'han escollit com a centres d'excel·lència per les seves bones pràctiques i per aplicar els canvis proposats pel projecte MPI.

El procediment de la Jornada pot ser el següent:

- Presentació i justificació del projecte MPI per part d'un membre del Grup MPI.
- Presentació dels centres: definició dels objectius de cada institució, dels destinataris a qui atenen, de la metodologia que utilitzen, dels projectes que realitzen, etc.
- Muntatge d'estants on cada centre mostri un recull de materials, murals, on els tutors resolguin dubtes i ampliïn la informació donada.
- Els estudiants, en petit grup, visiten els estants de cada centre.

El treball que es demana als estudiants en pràctiques a partir de l'MPI difereix notablement del treball que han de realitzar aquells estudiants que no es vinculen amb aquest model de pràcticum. Per aquestes raons, és necessari dissenyar i dur a terme uns **seminaris** per a la presentació d'aquest model als alumnes d'Educació Social, Pedagogia i Psicopedagogia i també per a millorar la seva formació teoricopràctica. El contingut de cada seminari es pot vincular a les demandes concretes de l'estudiantat o dels centres.

4.3 Els dossiers i/o guions de pràctiques

El dossier o guia de treball de l'estudiant que realitza un pràcticum des de l'MPI ha d'ajudar-lo a planificar la seva estada al centre, a dissenyar i aplicar la tasca adjudicada i redactar la memòria final.

Els objectius prioritaris en funció de cada curs són donar a conèixer:

- Els objectius del pràcticum
- La metodologia
- La temporalització
- L'avaluació
- Els continguts i format de la memòria de pràctiques

4.4 Els tallers

Tot i que les assignatures de les diferents titulacions garanteixen l'aprenentatge i l'assoliment de la major part de les competències professionals definides i que l'estada als centres de

pràctiques, en moltes ocasions, treballa la resta de competències més específiques del seu àmbit, l'experiència demostra que hi ha algunes competències que no queden del tot assolides, donat el poc temps amb què compta el centre o institució per formar l'estudiant i la generalitat dels coneixements que s'imparteixen en les diferents titulacions.

Així, doncs, els taller tenen com a finalitat garantir l'assoliment de les competències professionals que els estudiants en pràctiques necessiten i que ni el currículum de la pròpia titulació, ni la formació realitzada pels centres de pràctiques poden donar-hi resposta. El taller és un recurs metodològic que ha de permetre conèixer i aplicar alguns coneixements, habilitats i actituds imprescindibles per al perfecte desenvolupament de les diferents funcions que els professionals de l'educació han de dur a terme als centres de pràctiques.

L'Aplicació del model necessita el disseny de dos tipus de tallers:

1. Els Tallers transversals: s'entén per contingut transversal allò que tots els estudiants en pràctiques i futurs professionals de l'educació han de conèixer i dominar. Per tant, aquests tallers aniran adreçats a tots els estudiants en pràctiques.

Per tal d'aconseguir les competències transversals es creu oportú treballar aspectes com:

- *El procés d'avaluació de necessitats.*
- *La comunicació oral amb o sense suport gràfic.*
- *El diari de camp com a instrument de recollida i anàlisi de la informació.*
- *La relació d'ajuda.*
- *Competències socioemocionals.*

Per al disseny dels tallers es segueix sempre l'estructura següent:

1. *Finalitat.*
2. *Objectiu.*
3. *Continguts.*
4. *Metodologia.*
5. *Materials que s'aporten.*
6. *Durada.*
7. *Nombre estudiants.*
8. *Avaluació.*

2. Tallers específics per àmbits: s'entén per contingut específic el conjunt de coneixements, habilitats i actituds que han de tenir els estudiants en pràctiques i futurs professionals de l'educació d'un àmbit determinat. Per tant, els destinataris d'aquests tallers seran els estudiants que estan realitzant les pràctiques en aquell àmbit.

Per tal d'afavorir l'adquisició de competències específiques, es proposen els següents temes a mode d'exemple:

- *Elaboració de materials docents per a adults*
- *Món i cultura islàmica*

L'avaluació dels tallers s'ha de realitzar un cop finalitzats a partir de la triangulació d'informació entre els estudiants, els responsables dels tallers i els professors de pràctiques.

Amb la finalitat que els estudiants avaluin cada taller es confecciona i es passa un qüestionari on es valoren aspectes com: la utilitat d'aquest per a la realització de les pràctiques al centre i per a l'elaboració de la memòria de pràcticum, aspectes destacables i millorables,...

Els responsables del taller, mitjançant una entrevista, hauran de valorar la participació dels estudiants, la pertinença del taller, el grau de consecució d'objectius, els aspectes millorables,...

Els professors de pràctiques valoraran la idoneïtat i utilitat dels tallers a partir de la memòria de pràctiques dels estudiants i de les comunicacions orals i escrites dels estudiants.

III. APLICACIÓ I VALIDACIÓ DEL MODEL MPI

5. APLICACIÓ

L'aplicació del model MPI es va realitzar a quatre centres per tal de comprovar la seva efectivitat, reajustar les seves fases, millorar i/o modificar alguns aspectes i donar per vàlides la primera aproximació a les competències que els estudiants haurien de desenvolupar en els quatre centres pilot.

El model va ser experimentat durant el curs 2003-2004. Els centres que van participar en el projecte pertanyien a diferents àmbits i tenien característiques diferenciades: un centre es dedicava a formar, orientar i oferir serveis diversos a la població immigrant, un altre estava especialitzat en educació d'adults amb una àmplia trajectòria en aquest àmbit i els altres dos eren centres que pertanyen al Departament de justícia de la Generalitat de Catalunya (un centre educatiu per a joves i un centre penitenciari).

Els estudiants implicats van ser 16 de les tres titulacions repartits en 3 centres de pràctiques (una escola d'adults, un centre d'educació de menors i un centre de cultura del món àrab).

Per a aplicar el model el centre de pràctiques, conjuntament amb els tutors de la facultat corresponents i els professors implicats en el projecte, van planificar totes les activitats a realitzar durant el curs.

Així, en aquesta aplicació pilot es va dissenyar un pla de treball en el que es detallava l'activitat, els agents involucrats en aquesta, i el seu cronograma. Tot això queda resumit en el següent quadre:

Activitat	QUI	QUAN / periodicitat
1. Activitats de preparació pel desenvolupament de les competències professionals dels estudiants.	Professors de la Facultat. Tutors dels centres. Responsables dels centres.	Inici del curs i durant tot el projecte.

2. Preparació d'activitats per tal de facilitar la inserció, el seguiment i el desenvolupament de les competències dels estudiants en pràctiques.	Tutors dels centres amb el suport dels professors – tutors de la facultat.	Inici del curs i durant tot el projecte.
Presentació del pràcticum.	Els tutors dels estudiants: ▪ Facultat ▪ Centre de pràctiques	Inici del curs ▪ Al centre de pràctiques ▪ A la Facultat
Contextualització: anàlisi i diagnòstic del centre.	Estudiants de: ▪ 2n d'Educació Social ▪ 3r de Pedagogia ▪ 4t de Psicopedagogia	Durant tot el curs.
Participació activa en un projecte.	Tots els estudiants.	Durant tot el curs, periodicitat en funció del projecte.
Aplicació del programa d'intervenció.	Estudiants de: ▪ 3r d'Educació Social ▪ 4t de Pedagogia ▪ 4t de Psicopedagogia	Durant tot el curs, periodicitat en funció del projecte.
Tutories individuals de seguiment.	Estudiants i professorat - tutor de la facultat.	Durant tot el curs. ▪ concertades
Tutories individuals de seguiment i coordinació.	Estudiants i tutor del centre.	Durant tot el curs. ▪ concertades
Sessions de treball mixtes de coordinació i seguiment.	Estudiants, professorat - tutor de la facultat i tutor del centre.	Durant tot el curs. Una cada trimestre.
Sessions de coordinació i treball conjunt.	Estudiants en pràctiques al centre.	Durant tot el curs. ▪ una trobada al mes
Sessions de discussió i anàlisi de les lectures.	Estudiants i tutors.	3 reunions distribuïdes per trimestres.
Elaboració i presentació d'un pòster amb el programa i/o projecte aplicat.	Estudiant al tutor de la facultat i del centre.	Finals d'abril.
Lliurament de la memòria.	Estudiant al tutor de la facultat i del centre.	Finals de maig.

El treball per competències professionals amb el que treballa el model MPI requereix **l'elaboració de competències dels estudiants en pràctiques** de les diferents titulacions implicades, per això es van concretar competències que els professionals dels centres, juntament amb els professors – tutors de la facultat, haurien de desenvolupar en els estudiants. Els professors participants en el projecte MPI van confeccionar un primer esborrany de competències que va ser lliurat als responsables dels diferents centres per tal que avaluessin la seva pertinença i afegissin les modificacions que creguessin oportunes per tal d'aconseguir un llistat de competències realista en el sentit que es poguessin desenvolupar en els diferents centres de pràctiques. Les reunions de l'equip MPI (compost en aquest primer moment pels tutors i responsables dels centres i els professors de la facultat) servien per comentar i concretar tots els canvis que els centres proposaven del llistat de competències inicial. D'aquesta primera reunió va sorgir la primera versió del llistat de competències (per àmbits d'intervenció) dels estudiants en pràctiques de les diferents titulacions.¹⁰

Paral·lelament, cadascun dels centres va revisar les competències per àmbits que havia elaborat l'equip del projecte d'innovació per valorar fins a quin punt en el centre es podien treballar o no. En base a les competències elaborades i la revisió realitzada pel centre es van dissenyar i portar a terme 5 tallers transversals (per a tots els estudiants, independentment de l'àmbit en el que realitzaven les pràctiques). Per a la realització dels tallers es van elaborar unes guies didàctiques en les que s'exposava la finalitat i els objectius del taller, els principals continguts, la metodologia i materials per desenvolupar-lo, la durada i nombre d'estudiants recomanable i l'avaluació (Veure annex núm. 3). Els tallers transversals desenvolupats van ser:

1. El procés d'avaluació de necessitats
2. La comunicació oral amb o sense suport gràfic
3. La relació d'ajut
4. El diari de camp com a instrument de recollida i anàlisi de la informació
5. Competències socioemocionals

Aquests tallers van ser publicats en una col·lecció de materials de suport per a la implantació del model.

¹⁰ Posteriorment, en el nou projecte *Model de Pràcticum Integrador (MPI) per a la recerca i consolidació d'una xarxa de centres d'excel·lència per a unes bones pràctiques de qualificació professional* es validaran aquestes competències per tal de confeccionar una versió definitiva.

Paral·lelament a l'anàlisi de les competències l'equip MPI va planificar les actuacions que considerava necessàries per tal d'aconseguir una bona acollida de l'estudiant en pràctiques al centre, un bon seguiment i desenvolupament de competències. Una de les activitats que havien de realitzar els centres era un protocol d'acollida amb l'objectiu de facilitar la ràpida inserció i integració de l'estudiant al centre. Aquests protocols es poden consultar a l'Annex núm. 2. Recollint aquestes propostes i ampliant-les es va elaborar un protocol d'acollida que és el que es recull en el model abans presentat.

No menys important és l'acollida que la facultat ha de realitzar en qualsevol procés de formació pràctica dels seus estudiants, per això es va dissenyar un **protocol d'acollida de la facultat** per tal de concretar quines funcions i tasques cal desenvolupar des de la facultat i, d'aquesta manera, garantir que el procés d'incorporació i d'aprenentatge als centres sigui el més positiu possible. Per això, els professors de la facultat que han participat en el projecte MPI van preparar un protocol d'acollida que es va dur a terme amb tots els estudiants que van participar en el model de pràcticum integrador.

Un cop desenvolupats els protocols d'acollida es van incorporar els estudiants en pràctiques a l'equip MPI per tal de participar activament en la seva formació i en l'avaluació de les competències que des del seu punt de vista s'estaven desenvolupant a cadascun dels centres. Els estudiants van aportar les seves valoracions al llistat de competències inicial i explicaven com des de cada centre s'estava desenvolupant el projecte MPI.

L'avaluació de l'assoliment de les competències realitzada per l'equip MPI (format per tutors, professors i estudiants) va reflectir que hi havia certs aspectes de caire general i d'altres específics per àmbits que no acabaven de ser coberts només amb la formació que es donava a la carrera i la que els tutors dels centres podien treballar amb els estudiants. Aquest fet va fer que es desenvolupessin altres seminaris i tallers per tal de cobrir les llacunes que l'equip MPI va observar durant el període de pràctiques. Es tractava de **tallers específics** que intentaven cobrir aquestes llacunes i millorar la formació pràctica dels estudiants. Els tallers específics que es van desenvolupar van ser:

1. Elaboració de materials docents per adults
2. Món i cultura islàmica

Per tal d'orientar l'estudiant i ajudar-lo a desenvolupar el seu pràcticum en el context del nou model es van elaborar uns **dossiers o guies de treball**. En aquests dossiers s'explicava a l'estudiant els objectius generals del seu pràcticum, la metodologia, les tasques que havia de desenvolupar i el seu cronograma, així com el procediment a seguir. A títol d'exemple, es pot

consultar l'Annex núm. 4 on es presenten uns quadres on es resumeixen els principals objectius i activitats en funció del nivell i titulació de l'estudiant.

Entre aquestes tasques, destacar que aquest model requereix que els estudiants trobin un espai en el centre per tal de realitzar **reunions d'intercanvi d'experiències i preparació del treball** a realitzar en equip inter i intra titulació.

Per finalitzar, és important remarcar la **tutorització** que requereix el model de pràcticum integrador que hem presentat en aquest document. Les tutories de l'MPI es poden classificar en dos tipus:

- Les que es realitzen en el centre, on el professor/a de la facultat ha de desplaçar-se per tal de conèixer què està passant en el centre i realitzar els reajustaments necessaris amb els tutors del centre i els propis estudiants. Es tracta de sessions de treball mixtes de coordinació i seguiment de les pràctiques on hi participen tots els agents implicats.
- Les que es realitzen a la facultat, on podem distingir-ne de dos tipus: les **individuals**, on es realitza el seguiment individual del treball desenvolupat per cada estudiant, i les **grupals**, on es realitza el seguiment i coordinació del model MPI amb el conjunt d'estudiants.

El pràcticum realitzat utilitzant el model MPI finalitza amb el lliurament de la memòria de pràctiques i la comunicació del treball realitzat a la resta de companys de la titulació.

6. AVALUACIÓ DEL MODEL DE PRÀCTICUM INTEGRADOR

6.1 El disseny de l'avaluació

El model de pràcticum integrador és un model de qualitat que requereix una autoavaluació per tal de millorar i/o integrar procediments educatius que afavoreixin els objectius que aquest es planteja. Per aquest motiu cal revisar tot el procés i els resultats de forma sistemàtica utilitzant com a fonts d'informació tots els agents implicats en el procés, tenint com a objectiu avaluatiu la millora permanent del model i dels seus resultats per tal d'aconseguir millorar la formació teoricopràctica dels estudiants de les titulacions d'Educació Social, Pedagogia i Psicopedagogia a través d'un model que permeti superar la fragmentació epistemològica i

professional actual i que s'acosti cap a un patró més multiprofessional que permeti integrar les diferents funcions, tasques i competències dels estudiants en pràctiques i futurs professionals

L'avaluació s'ha plantejat de forma coordinada entre els professors – tutors de pràctiques de la facultat per tal d'estudiar, analitzar i millorar el model MPI, utilitzant com a criteri la millora continuada pel que tots els implicats han participat en ella. Aquesta triangulació ha permès aconseguir aportacions complementàries a partir de grups de discussió i equips de treball.

El disseny de l'avaluació ha seguit les següents fases:

1. Preparació del procés avaluatiu.

Tot el procés avaluatiu requereix de la participació, comentaris i observacions de tots els implicats. Així doncs, les reunions de treball serveixen per treballar amb tots els agents incidint en la importància de l'establiment d'un procés avaluatiu del model MPI per tal de millorar el pràcticum.

2. Disseny de l'avaluació.

L'avaluació s'ha basat majoritàriament en l'elaboració de criteris avaluatius que permetin conèixer el grau d'assoliment dels objectius i els aspectes que cal millorar durant el procés i un cop finalitzat el període de pràctiques dels estudiants als centres.

Un cop elaborats els criteris es recull informació de tots els implicats i s'elabora el primer informe provisional, que es discuteix i es treballa en equip per tal de trobar conclusions i construir propostes de millora.

3. Execució del procés avaluatiu.

S'ha recollit i analitzat tota la informació de manera permanent, per tal d'anar reconduint i millorant el procés o tancar fases del model MPI quan aquestes oferien resultats satisfactoris per tots els implicats.

4. Tancament de l'avaluació.

En l'última fase del procés s'ha comprovat tot el que s'ha realitzat, el que s'havia d'haver realitzat, l'acompliment de tots els requeriments del model i els informes emesos. Tota

aquesta fase dóna lloc a la presentació dels principals resultats i de les propostes de millora que tot seguit es presenten.

6.2 Principals resultats

Per tal de realitzar l'avaluació del model de pràcticum integrador partim de l'assoliment dels objectius tenint en compte que s'ha realitzat una avaluació continuada i que hem anat millorant i reajustant el procés a mesura que han aparegut petites incidències o problemes en el seu desenvolupament.

6.2.1 Millorar la integració entre la teoria i la pràctica professional

L'assoliment d'aquest objectiu requeria:

1. *Experimentar el nou model de pràcticum als centres on els estudiants de les titulacions d'Educació Social, Pedagogia i Psicopedagogia realitzen les pràctiques.*

El model s'ha experimentat en el Centre d'Educació d'Adults La Concòrdia, el Centre Educatiu L'Alzina i Bayt Al thakafa. Els resultats en cadascun dels centres els podem resumir de la següent manera:

- *En el CFA Concòrdia s'ha aplicat segons el que estava previst, pel que el nivell de satisfacció ha estat considerable. S'han realitzat un total de 10 sessions en el centre de 3-4 hores cadascuna on hi assistien els estudiants implicats, la tutora general del centre i la tutora de la facultat. En aquestes sessions no han participat els tutors dels diferents projectes en els que s'han implicat els estudiants, però mitjançant una llista de correu electrònic s'enviava a tots els implicats, cada cop que es duu a terme una reunió, informacions sobre qüestions organitzatives i de coordinació dels projectes, les respostes que s'han donat als problemes plantejats en les sessions i lectures complementàries, i comentaris de materials necessaris per l'actualització de coneixements en l'àmbit.*
- *A la casa de cultura del món àrab Bayt-Al thakafa la diversitat de projectes i tutors ha fet difícil la realització de sessions de seguiment del projecte. Les reunions realitzades no han estat mai amb tots els agents implicats per problemes d'horaris i per no disposar d'un espai per a realitzar-les en el propi centre. Les*

reunions que s'han realitzat han estat de tres tipus: per una banda, els estudiants han anat realitzant reunions on es discutien aspectes organitzatius del centre, problemàtiques comunes que anaven trobant en el desenvolupament de les pràctiques i aspectes a treballar en equip per la presentació de la memòria. També s'han realitzat dues reunions amb la tutora general del centre, la coordinadora de pràctiques del centre i les professores tutores de la facultat per realitzar un seguiment de les pràctiques multiprofessionals en el centre. I, per últim, hi ha hagut sessions en el propi centre entre els estudiants, els tutors de cada projecte i la tutora general per tal d'anar establint criteris d'intervenció i realitzant una avaluació continuada de les pràctiques.

- *Als centres de justícia (adults i joves) la realització d'aquest projecte ha deixat constància que en aquests centres és molt difícil, avui dia, treballar les pràctiques a partir d'un model integrador, ja que l'única figura de l'àmbit educatiu que admet en formació pràctica són els educadors socials. Tot i així, aquest curs s'ha treballat en equip entre una estudiant de Pedagogia i un estudiant d'Educació Social, podent-se considerar com a una excepció.*

D'aquesta breu descripció se'n desprèn que la implicació i els resultats han estat diferents: al CFA Concòrdia, degut a que ja fa un temps que es treballa amb un model similar, s'han assolit més objectius de l'MPI que en els altres centres. A Bayt Al Thakafa, tot i que ha faltat la figura del Pedagóg, s'ha començat a iniciar un procés de treball conjunt entre els estudiants i els tutors de centre i de facultat. On resulta més difícil experimentar el model ha estat en L'Alzina. Si bé els estudiants de Pedagogia i Educació Social que han realitzat les pràctiques en aquest centre educatiu s'han trobat i han treballat en equip, no s'ha format un equip de tutors de centre i de facultat que treballassin des del centre el model de pràcticum integrador.

Destaquem el fet que el model MPI ha possibilitat posar en contacte i treballar en equip a estudiants de diferents titulacions i nivells, i que ha permès funcionar per projectes d'innovació reals, útils i arrelats, coordinats entre universitat – centre de pràctiques, al mateix temps que ha fet possible la simulació d'actuacions realitzades per semiprofessionals.

Pel que fa referència a la metodologia del model de pràcticum integrador cal dir que s'han assolit totes les fases amb un alt grau de satisfactorietat. L'elaboració i validació de les competències; la realització de les reunions de treball tant a nivell de professores i professors de l'equip MPI que han servit per elaborar tot el material a utilitzar en el pràcticum MPI i per planificar la intervenció; les reunions de treball amb els tutors i coordinadors dels centres que han participat en el projecte que han ajudat en la validació de competències, on s'han analitzat les problemàtiques del pràcticum i han servit per dissenyar alguns dels seminaris i tallers; les reunions amb tots els agents implicats en l' MPI que han servit per valorar fins a quin punt el model s'estava duent a terme en el centres i quines eren les problemàtiques i necessitats dels estudiants per poder treballar a partir d'aquest model. El disseny i desenvolupament dels seminaris i dels plans d'acollida han ajudat a integrar els estudiants en els diferents àmbits professionals.

2. Preparar un procés d'acollida juntament amb els centres per tal de garantir el procés d'aprenentatge dels estudiants, tot vinculant la teoria amb la pràctica professional.

Un dels guanys del model ha estat l'elaboració i/o millora dels processos d'acollida que realitzen els centres de pràctiques i que es realitza a la facultat. En aquest sentit, s'ha programat una jornada de presentació dels centres de pràctiques, oberta a tots els estudiants de la facultat interessats en aquests àmbits, on es va realitzar una presentació de cadascun dels centres per part dels seus tutors i representants la qual qualifiquem molt positivament. També s'han elaborat per escrit tres protocols d'acollida: el que hauria de dur a terme la facultat, el del CFA Concòrdia i el de la Casa de Cultura del Món Àrab. Només en el cas del Centre Educatiu L'Alzina i el Centre Penitenciari Brians no ha quedat per escrit el seu protocol d'acollida. En aquest cas, donem per assolit aquest objectiu en un 85%.

3. Resituar el plantejament generalista dels pràcticums en funció de cada àmbit professional.

L'estudi de competències per àmbits professionals ens ha ajudat a conèixer què és el que el mercat laboral pot demanar als professionals de l'educació. En el nostre cas, hem explicitat als centres que es tractava de conèixer les competències professionals

de l'estudiant en pràctiques. Aquesta informació ens pot ser molt útil en el moment d'orientar l'estudiant per la tria d'un àmbit professional i per conèixer quines són les llacunes formatives de cada titulació vers cadascun dels àmbits professionals.

El fet de treballar en equips multidisciplinaris ha possibilitat a l'estudiant adoptar una visió més holística de la intervenció educativa de l'àmbit en el que ha desenvolupat les seves pràctiques professionals, enriquir-se dels coneixements i aportacions dels companys d'altres titulacions i adquirir una actitud oberta i de reconeixement vers els altres professionals que hi treballen.

El treball per àmbits ha afavorit la cohesió entre els diferents implicats en el projecte i ha millorat la qualitat del pràcticum.

4. Resituar l'orientació i el plantejament de les tutories als centres de pràcticum.

Hi ha hagut un guany qualitatiu en aquest aspecte, ja que les tutories s'han contextualitzat en el centre i en la facultat. En elles es discuteixen i es treballen els possibles problemes i s'han implicat tots els agents. Aquestes tutories s'han realitzat en equip, en reunions de treball amb tots els implicats, en equip amb els estudiants en el centre i/o en la facultat, i individualment sempre que ha estat necessari.

Si el professor és el responsable de tutoritzar un o dos centres considerem que és factible treballar amb aquest model, en el sentit que es poden realitzar les tutories als centres. S'ha comprovat que les reunions a tres bandes (tutors de centre – estudiants – tutors de facultat) funcionen perquè esdevé una situació més propera a la realitat i s'estableix un compromís amb el centre.

5. Realitzar un seguiment i intercanvi d'experiències entre les tres figures implicades en el pràcticum: tutors dels centres, professors tutors de la facultat i estudiants.

El procés s'ha desenvolupat de forma continuada durant dos cursos acadèmics, realitzant-se reunions adreçades a planificar el treball, elaborar material, reajustar el procés, millorar l'acollida, les tutories i la formació dels estudiants en pràctiques.

6.2.2 Crear material docent orientat a la millora de la formació dels estudiants en pràctiques i a l'orientació i seguiment de les tutories pràctiques realitzades als centres.

S'han elaborat tots els materials de suport que es creien necessaris per desenvolupar un model de pràcticum integrador:

- *Llistat de competències transversals dels estudiants en pràctiques de l'àmbit de l'educació.*
- *Llistat de competències específiques dels estudiants en pràctiques per àmbits professionals.*
- *Elaboració de protocols d'acollida.*
- *Disseny i desenvolupament de tallers i seminaris de formació.*
- *Dossiers i/o guions de treball pels estudiants.*

El material elaborat per l'equip MPI pot ser molt útil per difondre el model i donar suport a les pràctiques dels estudiants d'Educació Social, Pedagogia i Psicopedagogia.

6.2.3 Millorar les competències professionals dels futurs titulats.

L'assoliment d'aquest objectiu requeria:

- 1. *Analitzar les competències dels estudiants en pràctiques als centres on desenvolupen la seva formació pràctica.***

El procés d'elaboració va començar pels integrants i col·laboradors de l'equip MPI, ja que els professionals dels centres que han participat en el projecte van ajudar a concretar i valorar les competències transversals i les específiques del seu àmbit. Els estudiants que han participat en el model de pràcticum integrador han ajudat a analitzar quins aspectes de les competències es desenvolupen als centres, quins no i quins requereixen formació addicional.

De tot aquest treball s'elabora un recull de competències que es poden desenvolupar en el marc de les pràctiques i que haurien d'assolir els estudiants d'Educació Social, Pedagogia i Psicopedagogia.

Pensem que aquestes competències són d'utilitat per clarificar la funció de les pràctiques, facilitar els aprenentatges i la formació en el marc de les pràctiques i afavoreix el canvi cap els ECTS.

2. Introduir l'estudiant en un treball interdisciplinari en el que haurà de reflexionar sobre la pràctica, sobre els usuaris o destinataris de l'acció socioeducativa i on coneixerà les aportacions d'altres futurs professionals vinculats a l'àmbit educatiu.

Des de l'equip MPI pensem que és necessari introduir els estudiants en un treball interdisciplinari. Conscients, però, de la dificultat d'aconseguir aquest objectiu (donat que a la facultat d'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona no hi ha tradició i que, a més, dóna inseguretat als tutors perquè sembla que cal controlar totes les matèries i titulacions com si es fos un expert), cal dir que tots els estudiants implicats en el projecte han estat treballant interdisciplinàriament, en major o menor grau, en el seu centre de pràctiques i en les reunions de treball que s'han realitzat a la universitat. Algunes de les opinions i valoracions d'aquests estudiants han estat:

“Caldria fomentar la continuïtat d'aquest treball interdisciplinari que s'ha generat en aquest projecte, ja que permet tenir diferents enfocaments a l'hora de solucionar possibles problemes, prendre decisions i planificar l'actuació. El nostre camp d'actuació és tan ampli que s'ha d'acceptar aquest tipus de treball, ja que cada disciplina aporta i enriqueix a la vegada la intervenció, a més de donar-li una major objectivitat. Des del punt de vista del projecte plantejat es pensa que com a experiència ha estat molt bona, però s'hauria de trencar aquesta por d'aportar el teu punt de vista encara que la idea del projecte no hagi estat d'aquest” (Opinió recollida de la memòria de pràctiques d'una estudiant de tercer d'Educació Social)

“El no tener una franja horaria común donde poder vernos y reunirnos, ser tanta gente que forma parte de este proyecto interdisciplinario y el hecho de trabajar en diferentes días y horas ha hecho imposible la realización de reuniones y puestas en común de los proyectos. Por lo tanto considero que más que un proyecto interdisciplinario ha sido un proyecto intradisciplinario entre las estudiantes de prácticas de psicopedagogia, la cual cosa, debo decir, ha sido muy enriquecedora” (Opinió recollida de la memòria de pràctiques d'una estudiant de quart de Psicopedagogia)

“... el fet de reunir-nos amb els estudiants d'altres titulacions que realitzen també les pràctiques en el centre, per tal de conèixer com funciona un treball multidisciplinari, cal reconèixer que no vam realitzar adequadament les tasques encomanades per les

tutores. Tot i que no és excusa, els diferents horaris de cadascuna dificultaven la coordinació per tal de reunir-nos. No obstant, han estat vàries les reunions organitzades i penso que se n'ha tret profit d'aquestes. (Opinió recollida de la memòria de pràctiques d'una estudiant de tercer d'Educació Social)

“... l'intercanvi d'opinions amb estudiants de pràctiques d'altres titulacions ha sigut mínim. És cert que he pogut estar en contacte amb estudiants d'Educació Social de la UAB, però els contactes han sigut espontanis (perquè coincidíem al centre de pràctiques entre classe i classe, o perquè una de les estudiants estava dins del grup d'alfabetització). De cara a projectes similars en un futur, caldria plantejar la viabilitat del projecte interdisciplinari preveient si és possible trobar moments per poder parlar amb calma sobre les experiències que cadascun dels estudiants està vivint. Així doncs, el projecte ha acabat essent intradisciplinari (pel que fa a estudiants de la UAB, no pas al centre de pràctiques on els professionals que intervenen són de diverses disciplines). Les tres estudiants en pràctiques de psicopedagogia sí que hem pogut establir contactes i contrastar opinions, expressar inquietuds, reflexionar sobre el nostre paper dins d'un centre d'aquestes característiques, etc.” (Opinió recollida de la memòria de pràctiques d'una estudiant de quart de Psicopedagogia)

“Aquest tipus de pràcticum suposa sempre un gran aprenentatge pel grau de responsabilitat i d'autonomia que tinc i que difícilment podria tenir en cap altre centre. L'experiència que s'hi pot adquirir és també una cosa poc habitual i això fa millorar l'aprenentatge de les persones que el realitzen. M'atreviria a justificar que aquest tipus de pràcticum hauria de ser la tendència a tenir en els altres centres”. (Opinió recollida de la memòria de pràctiques de l'estudiant S.L.)

“Les pràctiques que es realitzen a l'escola d'adults de la Concòrdia parteixen d'una base diferent a la resta de pràctiques de la facultat. En primer lloc, canvia la temporització ja que es realitza durant tot el curs i no en períodes intensiu o només durant mig curs. També canvia la metodologia perquè aquí treballem per projectes i fent reunions periòdiques amb els tutors de la facultat i els del centre per intercanviar informació i ampliar la formació i la cohesió del grup. D'aquesta forma de funcionar en diem pràcticum per simulació de treball multiprofessional.

L'equip multidisciplinari participa conjuntament de les discussions de les lectures proposades per la tutora i en l'elaboració conjunta d'una part de la memòria. Aquest pràcticum es pot valorar com una experiència innovadora que permet conèixer el treball professional amb adults amb profunditat. Destaco l'eficàcia de treballar conjuntament estudiants de dues titulacions (educació social i pedagogia) freqüentment amb la professora del centre i de la facultat en una interacció contínua, així com el bon clima de treball". (Opinió recollida de la memòria de pràctiques de l'estudiant L.R.)

"El pràcticum que l'escola d'adults proposa és un pràcticum ben diferent als de la resta que la facultat ofereix. Hi ha moltes més hores de treball, cal dir-ho, però també moltes més oportunitats de conèixer i aprendre sobre l'educació i les relacions humanes. El projecte en el que vaig participar comporta un alt grau de responsabilitat i d'autonomia per a desenvolupar-lo. Això és positiu i també una oportunitat que implica grans aprenentatges i també un gran creixement personal." (Opinió recollida de la memòria de pràctiques de l'estudiant L.R.)

"Crec que és una bona proposta, però ambiciosa, ja que s'ha de tenir en compte les capacitats personals de cada alumne perquè tots tenim horaris molt diferents i és molt complicat compenetrar-nos. Penso que s'hauria d'estudiar una mica més l'organització d'aquest projecte per tal d'obtenir els resultats esperats." (Opinió recollida de la memòria de pràctiques d'una estudiant de segon d'Educació Social)

3. Afavorir els grups de treball d'estudiants de diferents titulacions, utilitzant la simulació de futurs equips de treball multiprofessional que estudiaran, analitzaran i resoldran en la pràctica qualsevol problema o incidència.

S'ha constatat el treball en equip entre els estudiants, ja que han realitzat aportacions conjuntes des de les seves especialitats a la memòria de pràctiques i en les reunions realitzades als centres i a la facultat.

Cal remarcar que en tots els centres s'ha treballat per assolir aquest objectiu però els resultats han estat diferents:

- *Al CFA Concòrdia és on millor s'ha treballat des del model de pràcticum integrador.*

- *A la Casa de Cultura del Món Àrab els estudiants han realitzat reunions de treball i han presentat una memòria conjunta on analitzaven les problemàtiques i validaven les competències, però no s'ha pogut realitzar un treball entre les diferents titulacions (Educació Social i Psicopedagogia) per problemes de no coincidència en el centre.*
- *En el Centre Educatiu L'Alzina l'estudiant de Pedagogia i l'estudiant d'Educació Social han treballat conjuntament la detecció de necessitats socioeducatives des de les diferents especialitats.*

Ha estat un resultat molt interessant ja que s'han aportat coneixements i visions diferents però alhora complementàries, de manera que els estudiants gaudeixen de perspectives més àmplies d'una mateixa realitat.

6.2.4 Establir grups de treball estables d'innovació docent interdepartamentals i amb l'ajut de professionals externs que afavoreixin i dinamitzin l'actualització de les titulacions.

L'assoliment d'aquest objectiu requeria:

- 1. Afavorir el treball en equip, la creativitat i les actuacions transversals dins de les diferents àrees de coneixement de les titulacions.***

La dinàmica del model MPI demana la participació i implicació del professorat mitjançant reunions, sessions de grup, participació i realització de seminaris i tallers, i des de les diferents matèries de les que són especialistes. En aquest sentit, el model MPI ha possibilitat la discussió sobre els aspectes relacionats amb la formació pràctica dels estudiants de les tres titulacions implicades, així com la realització d'activitats paral·leles i transversals al seu currículum.

El professorat implicat en el projecte pertany a dos departaments i tres àrees de coneixement, i desenvolupen la seva docència en les tres titulacions. Aquest fet ha permès ajustar millor la visió de les competències dels tres tipus de professionals i ha enriquit el treball realitzat.

- 2. Establir grups de treball estables entre professors de la facultat i professionals dels centres, adreçats a la millora i actualització de la professionalització dels estudiants mitjançant la realització del període de pràctiques.***

S'ha creat un grup estable durant els dos cursos que ha durat el projecte, on s'han realitzat setze reunions a la facultat per discutir i treballar el model MPI:

- *Tres reunions amb els centres.*
- *Una reunió amb els estudiants.*
- *Dues reunions amb els centres i els estudiants*
- *Deu reunions de l'equip MPI.*

S'han dut a terme 9 reunions en el CFA Concòrdia i tres reunions a la Casa de Cultura del Món Àrab.

S'ha aconseguit un coneixement més proper de la realitat dels centres (objectius, formes de treball, inquietuds, possibilitats ...), dels centres vers els objectius i formes de treball de la universitat, i dels estudiants quant a la participació en la seva formació.

3. Vincular més estretament els tutors de facultat i els tutors dels centres de forma que els primers es puguin traslladar als centres i col·laborar en tot moment en els projectes que s'hi desenvolupen.

El model de pràcticum integrador ha propiciat que els tutors de la facultat i els tutors del centre es desplacin als centres i a la universitat per tal de treballar els continguts del pràcticum, adaptar-los, resoldre problemes, fer el seguiment dels alumnes,...

Aquesta vinculació ha de permetre poder establir lligams de col·laboració a llarg termini per desenvolupar projectes d'innovació als centres a través de les pràctiques.

Hem aconseguit que tutors de centre i de facultat participin en una mateixa idea: millorar la formació dels estudiants a través de les pràctiques professionalitzadores.

6.3 Conclusions

Les conclusions que es presenten a continuació s'han elaborat tenint en consideració una doble perspectiva. En primer lloc, s'exposen les principals consideracions extretes al llarg d'aquest període d'execució del projecte en relació amb els diferents aspectes que han afavorit el seu desenvolupament. En segon lloc, es presenten tot un conjunt d'aportacions atenent als

aspectes que poden dificultar la seva correcta execució i que fonamentalment han de permetre la reflexió i delimitació de propostes que contribueixin a la millora contínua del procés de treball.

D'acord amb aquesta doble consideració inicial, les principals conclusions extretes han estat les següents:

A) Conclusions a partir dels aspectes que possibiliten el model MPI:

- En general, s'ha pogut assolir l'objectiu general del Model de Pràcticum Integrador en el sentit que ha permès millorar la formació teoricopràctica dels estudiants de les titulacions d'Educació Social, Pedagogia i Psicopedagogia a través d'un model que permeti superar la fragmentació epistemològica i professional actual i que s'acosti cap a un patró més multiprofessional que permeti integrar les diferents funcions, tasques i competències dels estudiants en pràctiques i futurs professionals.
- Igualment, l'experimentació del model ha afavorit resituar el plantejament generalista dels pràcticums en funció de cada àmbit professional. En aquest sentit, l'aplicació del model als centres ha afavorit el treball en equip d'estudiants de diferents titulacions i nivells, així com el treball coordinat entre universitat i els diferents centres tal i com ho demostren els resultats extrets.
- Destacable ha estat l'apropament del centre a la Facultat i de la Facultat als centres. Aquest apropament ha permès observar un altre objectiu que ens havíem plantejat en el model: la integració entre teoria i pràctica.
- El model MPI ha propiciat el poder comptar amb protocols d'acollida que ajudin els estudiants a conèixer i situar-se millor en el centre de pràctiques.
- La creació de material docent ha possibilitat millorar la formació dels estudiants en pràctiques i l'orientació i seguiment de les tutories realitzades en els centres.
- El model ha provocat la reflexió en relació a les sortides professionals dels estudiants, i l'estudi de competències ha permès clarificar les competències professionals del que s'espera que l'estudiant pugui desenvolupar al llarg de les seves pràctiques.

B) Aspectes que poden dificultar el desenvolupament del model MPI:

- En primer lloc, cal indicar que actualment no disposem d'un nombre elevat de centres que puguin admetre les tres tipologies d'estudiants en pràctiques. Aquest fet pot dificultar la interdisciplinarietat en un mateix centre.
- També cal indicar que el gran volum de centres de pràctiques actualment disponibles provoca que hi hagi pocs estudiants en un mateix centre de pràctiques i que, per tant, aquests es trobin en la majoria dels casos distribuïts en molts centres.
- Per altra banda, el fet que els alumnes dels centres siguin tutoritzats per diferents tutors de la Facultat, en ocasions, pot comportar dificultats en el moment d'establir una actuació coordinada entre els diferents professionals.
- Igualment es considera que, en el moment actual, el nombre de tutors (tant de facultat com de centres) resulta insuficient per donar resposta a l'elevat nombre d'estudiants que estan realitzant les pràctiques.
- L'actual distribució dels crèdits de pràctiques respon més a criteris d'assignació numèrica (assignació per nombre de crèdits i/o nombre d'alumnes) que a una distribució per tipologia de centres i àmbits d'actuació.
- Finalment, a nivell d'organització interna indicar que l'heterogeneïtat dels àmbits d'intervenció, així com el nombre d'implicats en l'equip de treball, ha fet que, en ocasions, hagi estat difícil arribar a conclusions comunes i consensuades.

6.4 Propostes de millora.

Per concloure aquest apartat, es presenten a continuació algunes propostes per tal de millorar el nostre treball:

- Resulta necessari clarificar encara més les funcions del tutor de pràctiques i encaminar-se cap a fórmules que contemplin l'assignació per àmbits en aquesta figura.
- Lligat amb l'anterior, es considera que cal avançar cap a un model que contempli la distribució del tutor - professor de la facultat per àmbits, de tal forma que l'assignació dels crèdits de pràctiques es realitzi d'acord amb criteris d'especialització per àmbits.

- Cal potenciar els processos d'acollida entre els centres de pràctiques i la facultat, així com clarificar entre els centres l'objectiu del protocol d'acollida per tal que els centres el sistematitzin i el portin a la pràctica adequadament.
- Cal continuar insistint en la importància del treball coordinat entre els diferents tutors del centre i els tutors de la facultat.
- Cal millorar els processos de tutorització i seguiment dels estudiants en els centres de pràctiques a partir de l'establiment d'estratègies integradores, tot oferint als estudiants una atenció el més individualitzada possible.
- Cal potenciar l'assistència dels estudiants als diferents seminaris que s'organitzen tant des de la facultat com des dels centres, ja que aquestes accions afavoreixen l'elecció de l'estudiant del centre de pràctiques en funció dels seus interessos i l'apropament inicial de l'alumne al centre o àmbit específic.
- En relació als tallers, cal considerar la seva ampliació en funció de les necessitats detectades i sempre d'acord amb criteris de practicitat.
- Respecte al treball relacionat amb les competències, caldria validar la mostra i propiciar la reflexió en equip sobre les dades obtingudes.
- Finalment, cal indicar que la ràpida evolució experimentada pel mercat de treball així com les noves exigències competencials que se'n deriven, fa que sigui necessari una especial atenció a aquestes constants fluctuacions del mercat de treball.

6.5 Prospectiva de futur

La concessió d'un segon projecte per a la millora de la qualitat docent a les universitats de Catalunya amb núm. d'expedient: 2004MQD00048 segons resolució de 30 de juny de 2004 ha de permetre la consolidació del model MPI. Per això, l'equip de treball s'ha proposat els següents objectius generals:

1. Cercar i consolidar una xarxa de centres d'excel·lència per a la implementació d'un model de pràcticum integrador que faciliti la transició formació-treball per a estudiants de pedagogia, psicopedagogia i educació social.
2. Establir un model de pràcticum integrador que faciliti la creació d'un tronc comú amb competències transversals entre diferents titulacions.

Annex núm. 1: Validació de competències a l'àmbit Cultura i Lleure

MPI (Model de Pràcticum Integrador)

L'objectiu de l'instrument que li presentem és una part d'un projecte més ampli que consisteix a millorar la formació teoricopràctica dels estudiants de les titulacions d'Educació Social, Pedagogia i Psicopedagogia, a través d'un model que permeti superar la fragmentació epistemològica i professional tradicional actual i que s'acosti a un patró més multiprofessional que permeti integrar les diferents funcions, tasques i competències dels estudiants en pràctiques i futurs professionals.

Per aquest raó, i com a expert en l'àmbit de **Cultura i Lleure**, li demanem que valori de 0 (gens) a 5 (molt) la importància que per a vostè té cadascuna de les competències que li presentem a continuació en funció del professional que les executi.

Gràcies per la seva col·laboració.

Centre _____ **E-mail** _____

Persona contesta _____

Càrrec i formació _____

Àmbits en què treballa el centre (dels 9):

1. Mitjans de comunicació, Editorials, Xarxa
2. Salut. Consum, Medi Ambient
3. Administració
4. Sistema educatiu
5. Justícia
6. Treball (Formació a l'empresa, Formació ocupacional)
7. Cultura i lleure (Activitats preescolars, dinamització sociocultural i comunitària)
8. Col·lectius en risc
9. Recerca

Tipus d'estudiants en pràctiques: Educació Social , Pedagogia, Psicopedagogia

Àmbit Cultura i Lleure		Ed. Social	Psico Pedagog/a	Pedagog/a
Què cal saber	1. Conèixer i aplicar els recursos públics, privats i socials d'atenció i desenvolupament comunitari			
	2. Conèixer i aplicar els procediments administratius de relació entre ciutadans i associacions amb l'administració			
	3. Analitzar les polítiques de les diferents administracions respecte a programes d'intervenció comunitària			
	4. Valorar les característiques dels participants que condicionen els seus processos d'aprenentatge			
	5. Comprendre els fonaments de l'educació intercultural			
	6. Analitzar els diferents models d'aprenentatge de segones llengües			
	7. Identificar les aportacions antropològiques en cultura i identitat			

	8. Valorar els diferents models d'intervenció en el temps lliure			
	9. Conèixer la legislació vigent aplicable a la intervenció sociocomunitària			
Què cal saber fer	10. Descobrir totes les potencialitats de l'entorn i saber transformar-les en recursos per a la dinamització sociocultural			
	11. Actuar tenint en compte l'entorn i el territori, vinculant-se amb tots els agents educatius i socials necessaris			
	12. Obtenir i generar recursos de les administracions, entitats patrocinadores i dels individus			
	13. Coordinar-se amb d'altres institucions per gestionar i desenvolupar programes innovadors contra l'exclusió social			
	14. Mostrar un domini de les característiques socials i culturals del col·lectiu amb el que desenvolupa la seva feina			
	15. Gestionar un equipament socioeducatiu o cultural			
	16. Ser capaç de reduir l'angoixa i l'estrès que pot provocar una situació de desinformació			
	17. Tenir capacitat per estar implicat en diversos projectes simultanis			
	18. Coordinació entre els professionals i les famílies			
	19. Elaborar un catàleg de recursos amb els materials disponibles al centre			

Annex núm. 2: Protocols d'acollida centres: CFA Concòrdia-Sabadell; Centre Penitenciari Brians i BAYT AL-THAKAFA (Centre de Cultura del Món Àrab)

2.1 Protocol de funcionament inicial del CFA Concòrdia - Sabadell

El Centre de Formació d'Adults Concòrdia – Sabadell realitza el següent protocol d'acollida. Previ a l'entrada de l'estudiant al centre, la institució creu convenient que s'ha de determinar conjuntament el moment adequat, entre el centre i la facultat, d'entrada dels estudiants en pràctiques al centre. El pla d'acollida dissenyat per aquest centre, en col·laboració amb professor tutor de la facultat, ha estat:

1. Pla d'acollida:

- ❑ Presentació dels estudiants en pràctiques al tutor del centre.
- ❑ Presentació per part del tutor als altres professionals del centre.
- ❑ Visita al centre.
- ❑ Logística del centre: consergeria, fotocòpies, espais disponibles ...
- ❑ Logística del grup de pràcticum per simulació format per professors, tutors i estudiants: secretària del grup (actes), llista de correu electrònic com a mitjà de comunicació per a convocatòries, ordres del dia, etc. ...

2. Planificació de “l'oferta i de la demanda” segons disponibilitats:

- ❑ Planificar en funció de les demandes - necessitats (projectes) per part del centre i demandes - interessos (preferències) per part dels estudiants.

3. Planificació del rotatori:

- ❑ Estada curta pels diferents grups i nivells del centre: alfabetització, GES, llengua per a estrangers

4. Determinació del calendari de reunions del primer trimestre i proposta de continguts per relacionar teoria i pràctica.

2.2 Protocol de funcionament inicial del Centre Penitenciari Brians

El protocol d'acollida d'aquest centre parteix d'una reunió inicial que es realitza en les dependències del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya on s'informa als estudiants de com funcionen les pràctiques en general.

El centre penitenciari Brians intenta afavorir la integració dels estudiants en el procés de pràctiques a partir de la realització de quatre activitats:

1. Introducció al centre: primers contactes i descripció del centre.
2. Marc de referència: explicació i lliurament a l'estudiant del marc legal (Constitució, LOGP, Reglament Penitenciari) i explicació de la dependència orgànica de Brians. Al mateix temps es fa lliurament de l'organigrama del centre penitenciari.
3. El centre: explicació del marc normatiu, del context d'intervenció i del funcionament intern (horaris d'intervenció, pla d'actuació,...)
4. Participació: destacant els següents punts:
 - Ubicació de l'estudiant en el mòdul corresponent.
 - Rotació pels diferents mòduls.
 - Interacció amb els professionals i interns del centre.
 - Intervenció en l'elaboració d'una activitat d'animació sociocultural.
 - Assistència a totes les reunions de mòdul.
 - Entrevistes amb diferents professionals i alguns interns del Centre.

2.3 Protocol de funcionament inicial de BAYT AL-THAKAFA (Centre de Cultura del Món Àrab)

El protocol d'acollida d'aquest centre s'elabora a partir de les reunions de treball realitzades al centre entre les tutores i coordinadores dels estudiants en pràctiques del centre i les

professores tutores de la facultat amb la finalitat d'afavorir la integració dels estudiants en el procés de pràctiques.

1. Reunió d'acollida realitzada per la tutora de pràctiques i la responsable de la gestió de les pràctiques al centre, on s'explica als estudiants quina és la finalitat i funcionalitat del centre (diàleg – flexibilitat), i sobre les condicions per a poder desenvolupar les pràctiques en el centre (necessàriament més d'un dia a la setmana). Duració aproximada d'una hora.
2. Presentació de l'organigrama. Informació general sobre el món àrab. Duració aproximada 2 hores.
3. Visita al centre en funcionament (al dia següent).
4. És necessari deixar passar un període de temps perquè l'estudiant valori si li interessa realitzar les pràctiques al centre (per això és necessari que els estudiants facin la visita l'última setmana de curs).
5. Inici del període de pràctiques: segona setmana de setembre.
6. Primera reunió amb els estudiants.
7. Inici del procés d'integració de l'estudiant al centre que passa per tres fases: observació – observació participant (se'ls responsabilitza d'una part de l'activitat) – assessorament (han de tenir desenvolupada la capacitat per a resoldre problemes).
8. Realització de reunions setmanals on es fan avaluacions continuades de la intervenció, del compliment del calendari,...). Duració aproximada de 30 minuts.
9. Realització d'una reunió mensual amb la tutora per tal de fomentar l'autoavaluació i fer el seguiment pedagògic de l'estudiant. És important el diàleg i la flexibilitat de relacions. Duració aproximada de 30 minuts.

Annex núm. 3: Exemple de guia didàctica per als tallers de suport

Taller: El diari de camp com a instrument de recollida i anàlisi de la informació

Exemplifiquem en un dels tallers transversals l'estructura dels diferents tallers que s'han dut a terme durant el projecte. La resta de tallers es publiquen de forma completa, com a material de suport a partir d'aquest projecte, dins de la mateixa col·lecció de **Quaderns**.

1. Finalitat del diari de camp de les pràctiques: té com a finalitat primordial el fet de poder documentar les experiències d'ensenyament i aprenentatge, així com els problemes i reaccions personals durant tota l'estada al centre de pràctiques. El diari és un instrument molt útil per observar, reflexionar i analitzar les experiències del pràcticum. També permet expressar les impressions i els sentiments de l'estudiant en pràctiques.

2. Objectius

- Facilitar l'observació, la reflexió i l'anàlisi de les situacions d'ensenyament-aprenentatge.
- Establir relacions entre la teoria i la pràctica.
- Estimular el pensament crític.
- Estimular la implicació personal.
- Facilitar la redacció de l'informe final o memòria.

3. Continguts

- Què és un diari de camp i la seva funció.
- L'observació participant.
- La introspecció i l'anàlisi d'un mateix.
- L'exercici de la reflexió.
- L'exercici de l'anàlisi.
- Criteris i tècniques per a l'elaboració d'un bon diari.

4. Metodologia

- Presentació i exposició dels temes principals per part del professorat.
- Repartiment de la documentació.

- Presentació de diaris reals.
- Exemplificació de diferents casos i supòsits.
- Treball en petit grup sobre altres casos i supòsits.

5. Materials que s'hi aporten:

- Documents amb els criteris i una proposta d'estructura del diari.

6. Durada: 2,30 h.

7. Nombre estudiants: 30

8. Avaluació

- Qüestionari d'expectatives i valoració sobre el taller en acabar.
- Utilització del diari i aplicació a la memòria de pràctiques.

Annex núm. 4: Principals objectius i activitats en funció del curs i la titulació dels estudiants

OBJECTIUS GENERALS	
Per als estudiants 2n d'Educació Social 3r de Pedagogia 3r Psicopedagogia	Per als estudiants 3r d'Educació Social 4t de Pedagogia 4t de Psicopedagogia
1. Conèixer el centre. Contextualitzar el centre, identificant, analitzant i avaluant les interaccions existents entre l'entorn i la institució per posar de manifest les variables més significatives. 2. Participar activament en projectes que s'estiguin desenvolupant o en l'elaboració de nous projectes per desenvolupar. 3. Establir elements de coordinació entre els estudiants, així com desenvolupar simulacions d'equips interdisciplinaris, per tal de fomentar les relacions de suport i l'intercanvi d'informació.	1. Elaborar o formalitzar un programa d'intervenció en base a un projecte nou o existent. Aquest programa es pot elaborar a partir d'un projecte nou proposat pel mateix estudiant o a partir d'un projecte que ja s'estigui desenvolupant. 2. Aplicar o col·laborar en l'aplicació del programa d'intervenció. 3. Avaluar el disseny, l'aplicació i l'evolució del programa. 4. Establir elements de coordinació entre els estudiants, així com desenvolupar simulacions d'equips interdisciplinaris, per tal de fomentar les relacions de suport i l'intercanvi d'informació.

ACTIVITATS	
Per als estudiants 2n d'Educació Social 3r de Pedagogia 1r de Psicopedagogia	Per als estudiants 3r d'Educació Social 4t de Pedagogia 4t de Psicopedagogia
1. Contextualització Anàlisi i diagnòstic del centre en relació al seu entorn immediat i al seu context intern (barri, ciutat...). Recollir informació sobre la seva realitat social i organitzativa mitjançant l'observació, l'anàlisi de documents, les lectures de marc teòric proposades, etc. Aquesta contextualització permet realitzar una detecció de les necessitats 2. Participació activa en un o més projectes que es desenvolupin. 3. Lectures que aporten a l'estudiant la base teòrica que fonamenta la pràctica educativa que desenvolupa l'escola. Les lectures amb les quals l'estudiant ha de treballar estan relacionades amb el centre i la seva especificitat. Arran d'aquestes lectures, s'ha de realitzar un anàlisi i una posada en comú en 3 reunions que es desenvolupen al llarg del curs. De cada lectura es fa una	1. Elaboració d'un programa d'intervenció a partir del pràcticum realitzat l'any anterior. 2. Aplicació del programa d'intervenció 3. Avaluació del disseny i del programa d'intervenció i presentació dels resultats obtinguts als tutors del centre i de la universitat. 4. Elaboració i presentació d'un pòster del programa aplicat per a cadascun dels projectes. 5. Lectures que aporten a l'estudiant una ampliació dels coneixements que fonamenten la seva pràctica educativa. Les lectures amb les quals l'estudiant ha de treballar suposen un aprofundiment des de diverses vessants. Arran d'aquestes lectures es realitza un anàlisi i una posada en comú en 3 reunions que es

ressenya bibliogràfica. 4. Elaboració de la memòria de pràctiques .	desenvolupen al llarg del curs. De cada lectura es fa una ressenya bibliogràfica 6. Elaboració d'un informe (memòria) del programa que contingui: ▪ el disseny del programa ▪ l'aplicació ▪ els resultats obtinguts
---	---